

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและประกอบการอภิปรายวิเคราะห์ผลการวิจัยในตอนท้ายดังนี้

1. ลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา
2. แนวคิดในการพัฒนานักศึกษา
3. ปัญหานักศึกษาและการจัดดำเนินงาน
4. การจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษา

ความสนใจและการเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษายังมีไม่มากนักและไม่เป็นระบบเท่าที่ควร เท่าที่มีอยู่จะเป็นไปในลักษณะการทำความเข้าใจเพื่อความคมดูแลนิสิตนักศึกษาให้อยู่ในกรอบวินัยเพื่อการปกครองเป็นประการสำคัญ แต่ไพฑูรย์สินลาร์ตัน (ในพรชูลี อาชาวอรุณ, บรรณาธิการ 2525: 194) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการทำความเข้าใจและศึกษาเกี่ยวกับนิสิตนักศึกษามีความจำเป็น ทั้งนี้เพื่อจุดมุ่งหมายหลัก 3 ประการคือ ประการแรกเพื่อเป็นผู้รู้เกี่ยวกับนิสิตนักศึกษานทุกด้าน ประการที่สองเพื่อเป็นผู้จัดบริการให้กับนิสิตนักศึกษาจากการนำความรู้มาเป็นประโยชน์และประยุกต์ใช้ และประการที่สามเพื่อเป็นผู้สอนนิสิตนักศึกษาที่ดีอันเป็นประโยชน์ต่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยในทางจิตวิทยา ลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาอาจอธิบายได้ในประเด็นต่อไปนี้คือ

วัยและพื้นฐานทางจิตใจของนิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษาจะมีช่วงอายุตั้งแต่ 17-18 ปี จนถึง 21-22 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นการเป็นผู้ใหญ่จนเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว (ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน

2524: 39) ในวัยนี้ทองเรียน อมรัชกุล (2525: 34) กล่าวว่า เป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ (Identity) ของตนเอง มักมีอารมณ์อ่อนไหว มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองสิ่งแปลกใหม่ มีความคิดคำนึงค่อนข้างเพื่อฝัน ซึ่งลักษณะข้างต้นนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2525: 43) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า นักศึกษาล้วนใหญ่จึงเป็นผู้มีอุดมคติสูงและปรารถนาโลกและสังคมที่ดีกว่า (Trend to be idealistic and wish for a better world) ทำอะไรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เขาจึงรู้สึกผิดหวังและคับข้องใจมากถ้าพบกับความหลอกลวงไม่จริงใจของอาจารย์ ผู้บริหาร และบุคคลอื่นๆ ทั้งนี้เพราะนิสิตนักศึกษาส่วนมากจะมองโลกอย่างตรงไปตรงมาด้านใดด้านหนึ่งอย่างชัดเจน (Clearcut, simple, black and white) ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ยึดถือคุณธรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคมสูงพอควร นอกจากนี้ส่วนใหญ่มักยังคงมีความสนใจในปัญหาสังคมและอนาคตของสังคมด้วย

ขั้นการพัฒนาดตนเองของนิสิตนักศึกษา

ธิดารัตน์ บุญนุช (ในพรชูลี อาษาอำรุง, บรรณาธิการ 2525: 263) กล่าวว่า การช่วยให้ นิสิตนักศึกษาแต่ละคนได้พัฒนานั้น ไม่ได้จำกัดอยู่แต่ด้านความรู้เท่านั้น แต่รวมไปถึงด้านอารมณ์และสังคมด้วย อาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรนิสิตนักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจดีพอถึงการพัฒนาดตนเอง (Ego Development) ของนิสิตนักศึกษา การศึกษาถึงขั้นการพัฒนาดตนเองของนิสิตนักศึกษาจึงเป็นพื้นฐานของความเข้าใจในลักษณะและธรรมชาติของนิสิตนักศึกษา และเป็นแนวทางเพื่อการจัดสภาพการณ์ต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาของเขา ซึ่งการพัฒนาดตนเองของนิสิตนักศึกษาเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของนิสิตนักศึกษาเอง มหาวิทยาลัยเป็นเพียงผู้เปิดทางให้ได้เดินและพัฒนาเท่านั้น

เลอวินเจอร์ (Loevinger อ้างถึงใน ธิดารัตน์ บุญนุช ใน พรชูลี อาษาอำรุง, บรรณาธิการ 2525: 259-261) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาดตนเองจากขั้นต่ำสุดไปหาขั้นสูงสุดไว้ดังนี้

1. ขั้นการปกป้องตนเอง (Self - Protective Stage) นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในขั้นนี้จะพยายามระมัดระวังตัวเอง มักหาประโยชน์และเอาเปรียบจากการติดต่อกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายที่เท่าที่โอกาสจะอำนวย ขาดเหตุผล ยึดถือความคิดที่ตายตัว คอยกล่าวหาผู้อื่นและสภาพแวดล้อม

2. ขั้นการยอมรับตามแบบแผน (Conformist Stage) ผู้ที่อยู่ในขั้นนี้จะคล้อยตามสิ่งที่เห็นและสิ่งที่สังคมยอมรับ เป็นผู้ที่ไม่สามารถแยกแยะอารมณ์ของตนเองได้ มองความแตกต่างระหว่างกลุ่มตามลักษณะภายนอก

3. ขั้นการเชื่อมต่อกะหว่างการสำนึกตนและการยอมรับตามแบบแผน

(Conscientious-Conformist Transition) หรือขั้นการรู้ตัว (Self-Aware Stage) ขั้นนี้เริ่มพัฒนาการรู้ตัวเองมากขึ้น พัฒนาศักยภาพที่จะคิดแบบมีข้อยกเว้นที่เปลี่ยนแปลงทดแทนกันได้ มีการแก้สถานการณ์หลายวิธี บางครั้งรู้สึกทว่าวิกฤตไม่สบายใจที่แยกตัวจากกลุ่มสังคม จะพัวพันกับการแก้ปัญหา การหาเหตุผลในการทำงาน การปรับตัวไปตามสถานการณ์และบทบาท และมีการเอาเปรียบถ้ามีโอกาส

4. ขั้นการสำนึกตัว (Conscientious Stage) ผู้ที่อยู่ในขั้นนี้ต้องอาศัยมาตรฐานจากการประเมินตนเอง ไม่ยึดถือกฎข้อบังคับเท่าใดนัก มีข้อยกเว้นและยอมรับสิ่งที่เป็นไปได้ การให้เหตุผลขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในขั้นนี้จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นชนิดที่ต่างฝ่ายต่างมีความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน เชื่อว่าบุคคลมีชีวิตที่ต่างก็มีโอกาสที่จะเลือกได้ มีความเคารพตนเองและมีความหวังในความสำเร็จ มีอุดมการณ์และเป้าหมายที่วางการณ์ไกล มีแนวโน้มที่จะมองสภาพการณ์ต่างๆ อย่างที่สังคมมอง มีความเข้าใจถึงเหตุผลพัฒนาการทางจิตวิทยา มีความสามารถที่จะแยกแยะอารมณ์และเข้าใจตนเองได้ลึกซึ้ง

5. ขั้นการเป็นตัวของตัวเอง (Individualistic Stage) เป็นขั้นที่นำไปสู่การปกครองตนเอง เคารพความเป็นตัวของตัวเอง เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ปัญหาของสังคม สามารถแยกความรู้สึกภายในของตนออกจากความจริงภายนอกได้ นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในขั้นนี้จะมองชีวิตในรูปของบุคคลหรือสิ่งที่ประกอบเป็นบุคคลทั้งหมด ไม่ชมมองเพียงด้านใดด้านหนึ่ง มองตนและผู้อื่นในรูปที่เป็นไปได้ไม่ใช่อารมณ์ มีพฤติกรรมโต้ตอบต่ออุดมการณ์ที่เป็นนามธรรม มีความสามารถที่จะรวบรวมและผสมผสานแนวคิดต่างๆ มีวิธีรับรู้ซึ่งเริ่มต้นจากข้อสงสัย ให้ความสำคัญกับการเป็นตัวของตัวเองมากและแทนที่ความสำคัญของสัมฤทธิ์ผลในการพัฒนาตนเองขั้นต้นๆ มีการแสดงออกของความรู้สึกอย่างมีชีวิตชีวา และมีอารมณ์ขัน

6. ขั้นการปกครองตนเอง (Autonomous Stage) นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในขั้นนี้มีความสามารถที่จะวิเคราะห์ระบบสังคมของกลุ่มตนหรือกลุ่มอื่น รู้จักเลือกและยอมรับระบบของสังคมนั้น มีความสามารถที่จะรู้อะไรคือความขัดแย้งจากภายในตนเอง เคารพความเป็นตัวของตัวเองของผู้อื่น และเห็นความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกัน

7. นอกจากนี้เลอวินเจอร์ (Loevinger) ยังได้สรุปไว้ว่า นิสิตนักศึกษาที่อยู่ในการพัฒนาขั้นต้นๆ ที่ต่ำกว่าขั้นการยอมรับตามแบบแผน จะเป็นพวกที่ต้องประสบกับความลำบากที่จะต้องต่อสู้กับสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย พวกที่อยู่ในขั้นการสำนึกตัวหรือที่เหนือกว่าขั้นนี้ มีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จทั้งด้านการเรียนและสังคม และจากการวิจัยของเวทเทอร์บี (Weathersby อ้างถึงใน ธิดารัตน์ บุญชู ในพรชูลี อาชาอรุณ,

บรรณาธิการ 2525: 261) พบว่าเหตุผลที่นิสิตนักศึกษาที่มาเรียนนั้นต่างกันไปตามชั้นการพัฒนาดนเอง เช่น พวกที่อยู่ในชั้นการสำนึกตัวส่วนใหญ่จะมาเรียนเพื่อเอาปริญญาเพื่อจบการศึกษาเท่านั้น เป็นต้น

ลักษณะ และธรรมชาติของนิสิตนักศึกษาที่ปรากฏตามชั้นการพัฒนาต่างๆข้างต้นเป็นการอธิบายถึงลักษณะ และธรรมชาติในแง่จิตวิทยา ยังมีนักการศึกษาอีกหลายท่านได้ให้แนวคิดเพื่ออธิบายถึงลักษณะ และธรรมชาติของนักศึกษา โดยการจำแนกนิสิตนักศึกษาออกเป็นประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

จำแนกตามลักษณะทั่วไป

เฟลด์แมนและนิวคอมบ์ (Feldman and Newcomb 1973: 232-235) อ่างทฤษฎีของคลาร์กและโทร (Clark and Trow) จำแนกลักษณะ นิสิตนักศึกษาตามวัฒนธรรมย่อยออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1. กลุ่มวิชาการ (Academic Subculture) สนใจเนื้อหาวิชาการ แนวคิดหลักที่ให้ประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่และความก้าวหน้า มีความผูกพันต่อสถาบัน เรียนหนัก ต้องการคะแนนดี มีความต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป

2. กลุ่มต่อต้าน (Non - Conformist Subculture) มีลักษณะไม่ชอบตามสังคม แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ตามแบบแผน มักแยกตัวจากอาจารย์และสถาบัน ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง เป็นปฏิปักษ์กับฝ่ายบริหาร สนใจกิจกรรมนอกมหาวิทยาลัยที่เป็นประโยชน์กับสังคมและสอดคล้องกับความต้องการของเขา

3. กลุ่มกิจกรรม (Collegiate Subculture) มีความผูกพันกับสถาบันมาก ชอบร่วมกิจกรรมต่างๆประเภทงานสังคม สันทนาการ กีฬา และการเชียร์ ไม่สนใจการเรียนอย่างจริงจัง เข้ามาศึกษาเพื่อต้องการมีเพื่อนและทำกิจกรรม มักไม่สนใจแสดงความคิดเห็น

4. กลุ่มอาชีพ (Vocational Subculture) มีความผูกพันกับสถาบันต่ำ เข้ามาศึกษาเพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพ ไม่แสดงความคิดเห็น ไม่สนใจสถาบันและกิจกรรมทุกประเภท สนใจเรื่องประโยชน์ของตนเอง กิจกรรมที่เป็นหารายได้พิเศษ

จำแนกตามรูปแบบการเรียน

ไรชแมน และกราช่า (Reichman and Gasha อ้างถึงใน วชิรา เพ็ญโรจน์ 2528: 34) จำแนกนักศึกษาออกตามรูปแบบการเรียน 6 รูปแบบ คือ

1. แบบแข่งขัน (Competitive) จะเรียนเพื่อให้ดีกว่าเพื่อนในชั้น จะรู้สึกว่าการต้องแข่งขันกับคนอื่นเพื่อให้ได้รางวัลหรือความสนใจจากอาจารย์ เขาจะเห็นสถานการณ์ที่ต้องมีการแพ้และชนะ ซึ่งเขาจะต้องชนะ เสมอ

2. แบบร่วมมือ (Collaborative) เชื่อว่าจะเรียนได้มากที่สุดหากมีการแลกเปลี่ยนความคิด ความสามารถกับคนอื่น เขาจะร่วมมือกับอาจารย์และเพื่อน ชอบที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น นักศึกษาประเภทนี้จะเห็นห้องเรียนเป็นสถานที่สำหรับมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งเป็นที่ให้ได้เรียนรู้ด้วย

3. แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) นักศึกษาที่มีแบบการเรียนแบบนี้มีลักษณะ ไม่สนใจการเรียนเนื้อหาสาระในห้องเรียนแบบเดิม จะไม่เข้ามีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อน และอาจารย์ในชั้นเรียน ไม่สนใจกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

4. แบบมีส่วนร่วม (Participant) ลักษณะของนักศึกษาแบบนี้เป็นผู้ที่สนใจเข้าห้องเรียน ตั้งใจเรียน รับผิดชอบให้ตัวเองได้รับอะไรมากที่สุดในห้องเรียน พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือ มีส่วนร่วมกับคนอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนมากที่สุด แต่ไม่สนใจมีส่วนร่วมกับส่วนที่นอกเหนือวิชาการ

5. แบบพึ่งพา (Dependent) มีความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องวิชาการน้อย เรียนเท่าที่ถูกกำหนดให้เรียน จะเห็นอาจารย์และเพื่อนเป็นแหล่งของความรู้และแหล่งสนับสนุน จะหาผู้มีอำนาจคอยแนะนำและบอกว่าเขาควรจะทำอะไร

6. แบบอิสระ (Independent) ผู้เรียนแบบนี้ชอบคิดด้วยตนเอง ชอบทำงานด้วยตนเอง แต่จะฟังความคิดเห็นของคนอื่นในชั้นเรียน เขาจะเรียนเนื้อหาที่เขารู้สึกว่ามีความสำคัญและ เป็นผู้ที่มีมั่นใจในความสามารถของตน

ด้วยลักษณะ นักศึกษาตามรูปแบบการเรียนนี้ ประโยชน์ คุปตกาญจนกุล (2525: จ-ฉ) ได้ศึกษารูปแบบการเรียนของนักศึกษาไทย โดยศึกษาแบบการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชอบการเรียนแบบร่วมมือค่อนข้างสูง แบบมีส่วนร่วม แบบพึ่งพา และแบบอิสระปานกลาง ไม่ชอบแบบหลีกเลี่ยงและแบบแข่งขัน นิสิตชายชอบการเรียนแบบอิสระสูงกว่านิสิตหญิง แต่นิสิตหญิงชอบการเรียนแบบพึ่งพาและแบบมีส่วนร่วมมากกว่านิสิตชาย นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะชอบการเรียนแบบร่วมมือและแบบมีส่วนร่วม นิสิตชั้นปีที่ 1 ชอบการเรียนแบบพึ่งพามากกว่าชั้นปีอื่นๆ ส่วนนิสิตชั้นปีที่ 4 ชอบแบบพึ่งพาน้อยที่สุด และยังพบว่านิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันชอบแบบการเรียนแตกต่างกัน

จำแนกตามชั้นปีที่ศึกษา

ทองเรียน อมรัชกุล (2525: 38-39) กล่าวว่า นักศึกษาจะมีลักษณะแตกต่างกันในแต่ละชั้นปี ดังนี้

ชั้นปีที่ 1 นักศึกษาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยด้วยหวังความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจศึกษาหาความรู้ความคืดต่างๆ ต้องการเข้าใจตนเอง (Self-Understanding)

เข้าใจปัญหาของโลก รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตน แสวงหาฐานะส่วนตัว มีความเป็นอิสระ ผูกพันอยู่กับเพื่อนและชอบอยู่ในกลุ่ม เป็นผู้มีมนุษยธรรม สุภาพ เรียบร้อย ให้ความสำคัญคุ้มครองและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความรู้สึกทั่วไปคือทั้งกลัวและตื่นเต้น สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

ชั้นปีที่ 2 เริ่มเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัย บางกรณีอาจมีความรู้สึกเฉยๆ เบื่อ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะถูกทอดทิ้งและไม่ได้รับการเอาใจใส่ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นทางออกของนักศึกษาเหล่านี้คือ การสร้างความเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูงขึ้น (Peer Culture)

ชั้นปีที่ 3 เป็นผลมาจากชั้นปีที่ 2 ทำให้ในชั้นปีที่ 3 มีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของตนเอง เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะในลักษณะที่สูงมาก จะมีความคิดเห็นไปในแนวเดียวกัน เป็นส่วนใหญ่ มีความนิยมคล้ายคลึงกัน ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยังคงมีลักษณะคล้ายคลึงกับชั้นปีที่ 2 คือความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรง

ชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย เขาจะไม่เข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ไม่สนใจวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของนักศึกษา (Student Culture) รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีด้วยตนเอง ส่วนใหญ่จะสนใจกับเรื่องส่วนตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งชีวิตภายหลังสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว

ด้วยลักษณะของนักศึกษาตามชั้นปีดังกล่าว วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2525: 32-33) ได้ทำการศึกษาลักษณะและการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่านิสิตชั้นปีที่ 1 ไม่ค่อยมั่นใจตนเอง มีปัญหาการปรับตัว เพราะยังใหม่ต่อสิ่งรอบข้าง ไม่ค่อยมีเพื่อน ต้องการความเอาใจใส่ดูแลจากอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาค่อนข้างสูง แต่ในชั้นปีที่ 2 นิสิตจะมีความคล่องตัว มีความมั่นใจขึ้น มีปัญหาเรื่องการเรียนและการลงทะเบียน ส่วนชั้นปีที่ 3 จะมีลักษณะ เกาะกลุ่มเพื่อน อยากมีส่วนร่วมในการทำงานบริหารกิจกรรมนักศึกษา สนใจวิชาเรียน ต้องการทำอะไรเพื่อให้มหาวิทยาลัยดีขึ้น และในชั้นปีที่ 4 มีลักษณะ เป็นผู้ใหญ่สนใจวิชาการ มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเอง ชอบแสดงความคิดเห็น อยากรู้จักถามเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ

จำแนกตามสาขาวิชา

ในต่างประเทศได้มีผู้วิจัยลักษณะนักศึกษาเพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างสาขาวิชาไว้ ซึ่งพบว่า

1. นักศึกษาศาขาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีลักษณะภาษาดี ค่านิยมทางสุนทรียศาสตร์สูง เหตุผลเจียบขาดแต่เจ้าอารมณ์ มีบุคลิกภาพไม่แน่นอนและไม่ค่อยมีเหตุผลในด้านการเมือง เศรษฐกิจและทฤษฎีต่างๆ

2. นักศึกษาศาขาศาสตร์ มีความสามารถทางด้านคำนวณสูง มีอารมณ์มั่นคง ทิศทางสังคมค่อนข้างไปทางอนุรักษ์ เพราะมีระเบียบแบบแผน มีคุณค่าทางสุนทรียต่ำ แต่ความคิดทางการเมือง สังคม เศรษฐกิจสูง

3. นักศึกษาศาขาสังคมศาสตร์ มักจะไม่ค่อยมีกาใหญ่ใฝ่สูง ใจค่อนข้างคับแคบ คุณค่าทางศาสนาค่อนข้างต่ำ แต่เจียบคมเจ้าปัญญา และสนใจในการเมือง เศรษฐกิจสูง (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2524: 62)

จำแนกตามความมุ่งหมายของการเข้าศึกษา

คอฟแมน (Kauffman อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และคณะ 2527: 26-28) ได้จำแนกไว้ 6 ลักษณะ คือ

1. ผู้ที่เข้ามาแสวงหาความรู้และมุ่งมั่นในสาขาวิชาที่เข้าศึกษา ต้องการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาที่เรียนกับชีวิต แต่มักผิดหวัง เพราะไม่ได้พบเช่นนั้น

2. ต้องการแสวงหาความมั่นคงทางสังคม (Social Security) คาดหวังว่ามหาวิทยาลัยจะเป็นที่ทำให้เขาได้คลายความใกล้ชิดกับทางบ้าน เป็นอิสระ สนองความต้องการโดยหาคนที่ถูกใจเป็นเพื่อน

3. เป็นคนมีอุดมคติและใจดี อยากช่วยเหลือผู้อื่นและต้องการช่วยเหลือสังคม แต่สิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัยและวิชาที่ศึกษาบางครั้งไม่เปิดโอกาสให้ได้ทำตามอุดมคติได้

4. มีความกระตือรือร้นที่จะเรียน แต่เมื่อเข้ามาศึกษาแล้วไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง จึงหันความสนใจไปด้านอื่น ซึ่งบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาอันเป็นผลร้ายต่อตัวเองและสังคม

5. ต้องการค้นพบตัวเอง (Seek for Self-Identification) เป็นตัวของตัวเองแต่ยังไม่พอใจ นอกจากนี้บางสาขาวิชาไม่ช่วยให้นักศึกษาได้ค้นพบความสามารถของตน

6. มีความขัดแย้งและรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อการบริหาร แต่ลักษณะนักศึกษาอาจเปลี่ยนไปในบางมหาวิทยาลัยที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของมหาวิทยาลัยบ้างโดยผ่านตัวแทนนักศึกษา เพื่อให้ได้รับข่าวสาร ข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงและสนองความต้องการของเขาได้

แนวคิดในการพัฒนานักศึกษา

การศึกษาถึงลักษณะและธรรมชาติของนักศึกษาในแง่มุมต่างๆข้างต้น เป็นการ ศึกษาเพื่อทำความรู้จักและ เข้าใจถึงสภาพพื้นฐานของนักศึกษาทั้งด้านจิตวิทยา ความต้องการ และความคาดหวังที่มีอยู่ จากลักษณะและความเข้าใจนี้ นำมาสู่แนวคิด หลักการ และการ ปฏิบัติ เพื่อการพัฒนานักศึกษาโดยมีข้อตกลงเบื้องต้น 4 ประการดังที่ American Council on Education (ACE) ได้เสนอไว้เป็นบรรทัดฐานเพื่อการพัฒนา นักศึกษาว่า

1. นักศึกษาแต่ละคนควรได้รับการพัฒนาทุกๆด้าน
2. นักศึกษามีเอกลักษณ์เฉพาะตนจึงควรได้รับการพัฒนาให้ถึงซึ่ง เอกลักษณ์แต่ละบุคคล
3. ควรจัดสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาอย่าง เต็มที่
4. การพัฒนาตนเองและทางสังคมของนักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นความรับผิดชอบของนักศึกษาที่จะแสวงหาเพื่อการพัฒนาขึ้น (Miller and Prince 1976: 4)

จากบรรทัดฐานข้างต้นจะ เห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ จะมีวัตถุประสงค์ ที่จะพัฒนานักศึกษาโดยส่งเสริมให้รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมให้เป็นพลเมืองดี เข้าใจตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต (อิติรัตน์ บุญชู 2528: 362) และอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนานักศึกษาเป็นเป้าประสงค์หลักของการอุดมศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง เป็นคนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยมีปณิธาน วัตถุประสงค์ และการจัดสิ่งแวดล้อมของสถาบันเป็นตัวบ่งชี้ และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาโดยตรง (พรชูลี อาชาอำรุง 2525: 245) สำหรับแนวทางในการพัฒนานักศึกษานั้น ชิคเกอร์ริง (Chickering 1974: 8-18) กล่าวว่ามหาวิทยาลัยควรพัฒนานักศึกษาให้เกิดการพัฒนาขึ้น 7 ด้าน คือ

1. การบรรลุถึงควมมีประสิทธิภาพ (Achieving Competence) เป็นการ พัฒนานักศึกษาให้มีประสิทธิภาพทางสติปัญญา ทักษะทางร่างกายในเชิงปฏิบัติ ประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและทางสังคม มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. การควบคุมอารมณ์ (Managing Emotions) สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ โดยยอมรับพื้นฐานของอารมณ์และความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดพฤติกรรมของแต่ละคน เช่น ความคับข้องใจ ความขัดแย้ง และความต้องการต่างๆ
3. การเป็นตัวของตัวเอง (Becoming Autonomous) มีความเป็นอิสระและมีลักษณะ เฉพาะตน รู้จักปกครองตนเองทำตนเองไปในทางที่ถูกต้อง มีความสามารถในการแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น และมีความยืดหยุ่นเพื่อสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลอื่น

4. การสร้างภาพเอกลักษณ์เฉพาะตน (Establish Identity) รู้และเข้าใจในความต้องการ บุคลิกภาพ และความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน

5. การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบุคคลอื่น (Freeing Interpersonal Relationship) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความเป็นเพื่อน ความเห็นอกเห็นใจ ความอบอุ่น และความเคารพในบุคคลอื่น เปิดเผยจริงใจ

6. การวางวัตถุประสงค์ของตนอย่างชัดเจน (Clarifying Purposes) มีจุดมุ่งหมายในชีวิต เข้าใจจุดมุ่งหมายในชีวิตของตน มีแผนงานอาชีพและแบบแผนการดำรงชีวิตของตน ดำเนินการที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างถูกต้อง

7. การพัฒนาบูรณาการ (Developing Integrity) เป็นการผสมผสานเพื่อให้เป็นคนที่มีบุคลิกมีคุณค่า มีจุดยืนเป็นหลักการของตัวเอง ไม่อ่อนไหวไปตามสิ่งแวดล้อม ไม่ติดอยู่กับกฎเกณฑ์ ถือความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษา

ธิดารัตน์ บุญนุช (ในพรชูลี อาชวอำรุง, บรรณาธิการ 2525: 266-267) ให้ทัศนะว่ามหาวิทยาลัยจะต้องคำนึงถึงแนวคิดและปัจจัยต่างๆที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนานักศึกษา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้พัฒนาตนเองและบุคลิกภาพของนักศึกษาโดยยึดหลักดังนี้

1. ส่วนประกอบของกิจกรรมต่างๆต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัย คือการพัฒนาตนเองของนิสิตนักศึกษา

2. กิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนต้องมีความสัมพันธ์กัน คือเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนกับสังคม พิจารณาว่ากิจกรรมนั้นสนับสนุนให้นักศึกษาเป็นผู้ใหญ่และมีวุฒิภาวะหรือไม่ สามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

3. ต้องมีความพอดีระหว่างนักศึกษาและกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดจึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมาก เพราะถ้าสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมสูงเกินความพร้อมหรือความสามารถของนักศึกษา โอกาสที่จะให้นักศึกษาพัฒนาตนเองก็จะหมดไป แต่ถ้าจัดสิ่งเร้าไว้น้อยเกินไปการพัฒนาก็จะ เป็นไปอย่างช้าเพราะขาดสิ่งท้าทาย

4. ควรให้กิจกรรมที่จัดในมหาวิทยาลัยสอดคล้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกรั้วมหาวิทยาลัย เพราะนักศึกษาจะต้องใช้ชีวิตจริงในโลกภายนอก ถ้าเขาสามารถผสมผสานชีวิตในชุมชนมหาวิทยาลัยกับชีวิตในชุมชนนอกมหาวิทยาลัยได้มากเท่าไรก็ยิ่งดีกับเขาเท่านั้น

5. การจัดสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยต้องให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของนักศึกษา

อย่างไรก็ตาม ชิคเกอร์ริง (Chickering 1974: 144-157) กล่าวว่าการพัฒนา

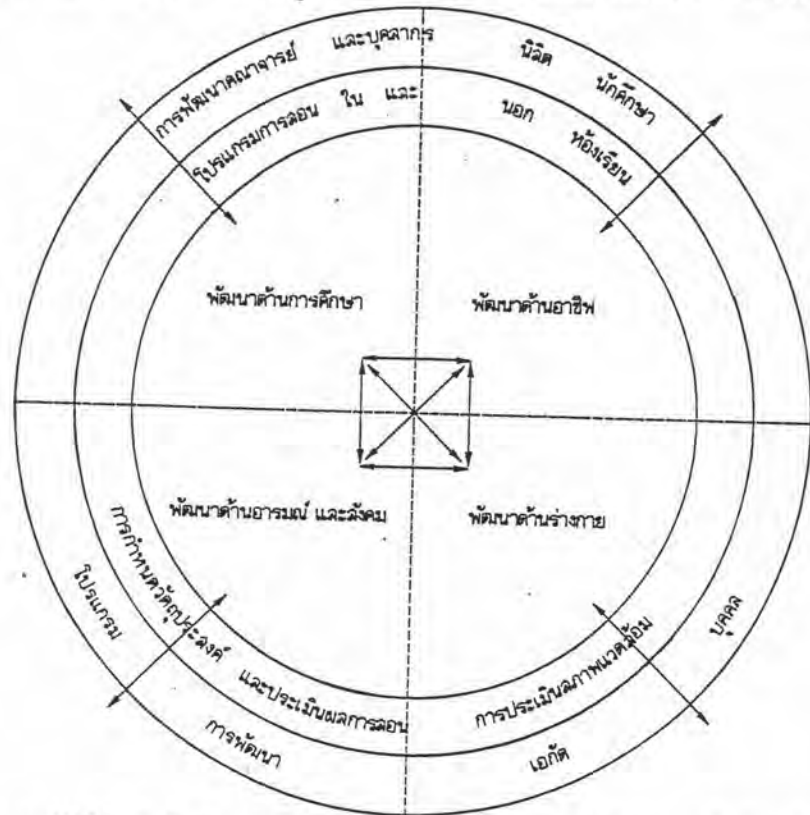
นักศึกษาในแต่ละสถาบันอาจได้ผลแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆของแต่ละสถาบันที่แตกต่างกันไปคือ 1) ความชัดเจนและความคงที่ของนโยบายสถาบัน 2) ขนาดของสถาบัน 3) หลักสูตรการสอนและการประเมินผล 4) การจัดที่พักอาศัย 5) คณาจารย์และผู้บริหาร 6) กลุ่มนิสิตนักศึกษา นอกจากนี้มิลเลอร์และพริ้นซ์ (Miller and Prince 1976: 108-133) ยังเห็นว่าการจัดกิจกรรมนักศึกษาในสถาบัน การจัดบริการเพื่อให้ความช่วยเหลือนักศึกษา และการจัดสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย ก็เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษาเช่นกัน สำหรับการจัดการอุดมศึกษาไทยนั้น สำเนาวิ ขจรศิลป์ (ในสมหมาย จันทรเรืองและจิรวัดน์ วิริงกร, บรรณาธิการ 2530: 80-81) ให้ความเห็นว่าการพัฒนานักศึกษาเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน และมีปัจจัยหลายประการที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ปัจจัยที่สำคัญได้แก่

1. ปัจจัยด้านวิชาการ ได้แก่หลักสูตรที่ช่วยให้นักศึกษามีความสามารถวิชาชีพ มีความรอบรู้ในสาขาวิชาการต่างๆที่ช่วยทำให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การเรียนการสอนที่ให้โอกาสนิสิตได้ค้นหาความรู้ การวิเคราะห์ และการแก้ปัญหามากกว่าการท่องจำ
2. ปัจจัยทางด้านบริหาร ได้แก่ระเบียบข้อบังคับ ระบบการบริหาร นโยบาย และบรรยากาศที่ส่งเสริมต่อการพัฒนา
3. ปัจจัยด้านกิจกรรมนิสิต ได้แก่การจัดบริการเพื่อช่วยแก้ปัญหาและช่วยให้ความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียน การจัดกิจกรรมและบริการที่มีคุณภาพเพื่อช่วยพัฒนานิสิตในด้านต่างๆ
4. ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่จำนวน คุณภาพ และขวัญกำลังใจในการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะคณาจารย์และนักแนะแนว ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนานิสิตโดยตรง
5. ปัจจัยด้านทรัพยากรและสภาพแวดล้อม ได้แก่งบประมาณและอาคารสถานที่ที่เพียงพอต่อการพัฒนานิสิต มีสภาพแวดล้อมของอาคารสถานที่ที่สะอาดและสวยงาม
6. ปัจจัยทางด้านกลุ่มเพื่อน ได้แก่กลุ่มนิสิตและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิสิต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางด้านสังคมของนิสิต
7. ปัจจัยทางด้านคุณภาพของนิสิต ได้แก่สติปัญญา ทศนคติ อุดมการณ์ และบุคลิกภาพด้านอื่นๆของนิสิตที่แต่ละคนมีความแตกต่างกัน นิสิตที่มีคุณภาพย่อมง่ายต่อการพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ
8. ปัจจัยภายนอกมหาวิทยาลัย ได้แก่บรรยากาศทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศซึ่งมีอิทธิพลต่อการพัฒนานิสิต

รูปแบบ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนานักศึกษา

ในทางปฏิบัติการพัฒนานักศึกษามีรูปแบบการพัฒนาโดยมุ่งให้นักศึกษาได้พัฒนาไปจนสุดความสามารถของตน (Self-Fulfillment) และมีการพัฒนาในแง่ที่จะรับผิดชอบต่อสังคม (ทองเรียน อมรัชกุล 2525: 23) ซึ่งเฮิร์ท (Hurst อ้างถึงใน Miller and Prince 1976: 161-162) ได้เสนอรูปแบบในการพัฒนานักศึกษาดังแผนภาพต่อไปนี้

ที่มา : Miller, T.K. and Prince, J.S. The Future of Student Affairs. San Francisco: Jossey-Bass, 1976 P.161

จากแผนภาพรูปแบบการพัฒนานักศึกษา มีบริบทของการพัฒนาเป็นวงจรที่ผสมผสานกัน 4 ด้านใหญ่ คือ

1. พัฒนาการด้านการศึกษา ได้แก่การจัดดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรเพื่อการพัฒนาบุคคล ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการใช้ภาษา - การจัดโปรแกรมเพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเรียน ศูนย์การเรียน หอสมุด การสอนซ่อมเสริม การให้คำปรึกษาทางวิชาการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความงอกงามในบุคคลและสามารถพัฒนาบุคคลได้
2. พัฒนาการด้านอาชีพ ได้แก่การจัดแนะแนวอาชีพ การฝึกหัดอาชีพ การทดสอบความถนัด บริการจัดหางานให้นักศึกษา การวางแผนอาชีพ การให้ทุนการศึกษา เป็นต้น ที่สามารถให้นักศึกษาเข้ารับบริการเพื่อพัฒนาด้านอาชีพของตน
3. พัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่บริการสุขภาพอนามัย บริการอาหารกลางวัน

การให้ความรู้ด้านเพศศึกษา โครงการพัฒนาสุขภาพและพลศึกษา เป็นต้น สถาบันต้องจัดขึ้น เพื่อให้นักศึกษาได้รับสวัสดิการและ เสริมสร้างพละนาถัยให้แก่นักศึกษา

4. พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม บริการและหน่วยงานที่จัดคือ งานแนะแนว ด้านจิตวิทยา โครงการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์และสังคม โครงการด้านศาสนา การจัดกิจกรรม นักศึกษา การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักศึกษา เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดการเรียนรู้ และปรับตัวทั้งในด้านอารมณ์และสังคม

ทั้งนี้การพัฒนาทั้ง 4 ด้าน จะมีบริบทอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นวงจรที่ผสมผสานกันและสามารถบรรลุถึงจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพัฒนานักศึกษา บริบท ดังกล่าวได้แก่

1. การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายในการจัดการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่วัตถุประสงค์ย่อยและแนวนโยบายในส่วนต่างๆ
2. โปรแกรมการจัดการศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อการจัดลักษณะงานให้ สอดคล้องกัน
3. การจัดประเมินผลสภาพแวดล้อม เพื่อการวางแผนประเมินผลและปรับปรุง การดำเนินงาน

นอกจากนี้ยังมีบริบทของการพัฒนาบุคลากรทั้งบุคลากรทางด้านวิชาการซึ่งได้แก่ คณาจารย์ต่างๆ และบุคลากรทางด้านงานพัฒนานักศึกษาซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักศึกษา บุคลากรดังกล่าวจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในทางการ พัฒนาทั้ง 4 ด้านประสบความสำเร็จตามแนวนโยบายที่วางไว้

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อพัฒนานักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ไทยนั้น จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดระบบงานเพื่อพัฒนานักศึกษาได้เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากอุปสรรคดังนี้

1. ขาดการประสานงานและการประเมินผล แต่ละหน่วยงานขาดการประสาน งานกันต่างฝ่ายต่างทำและไม่อาจก้าวทำงานกันได้ รวมทั้งขาดความร่วมมือระหว่างหน่วย งาน นอกจากนี้ยังไม่มีการประเมินผลงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้งานที่จัดขึ้นไม่ บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควรและไม่สนองความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษา

2. ปัญหาจากการขอรับบริการ นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้มาขอรับบริการ เนื่องจากไม่ทราบว่าสถาบันมีหน่วยงานอะไรที่จะขอความช่วยเหลือได้ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากขาด การประชาสัมพันธ์เพียงพอ และเป็นปัญหาจากการให้บริการของบุคลากรที่ไม่อำนวยความสะดวกแก่นักศึกษา มีขั้นตอนที่ยุงยากหรือบุคลากรไม่เต็มใจบริการ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำ

ให้นักศึกษาไม่สะดวกในการขอใช้บริการ

3. ขาดงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมหรือให้ความช่วยเหลือได้เต็มที่ เช่น งานสวัสดิการนักศึกษา งานแพทย์และอนามัย ขาดอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ทันสมัย ไม่มีแพทย์พยาบาลประจำ หรืองานส่วนกิจกรรมนักศึกษา สถาบันไม่มีทุนอุดหนุนกิจกรรมเพียงพอ งบประมาณจึงเป็นอุปสรรคสำคัญทั้งในด้านของการขออัตรากำลังบุคลากร และในด้านของงบเพื่อดำเนินงานต่างๆ

4. ปัญหาอื่นๆ เช่นหลักสูตรการศึกษาของสถาบันไม่เอื้อต่อการพัฒนานักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาท่งเรียนมากไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้เต็มที่ หรือปัญหาที่เกิดจากการขาดขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน เป็นต้น

ปัญหานักศึกษาและการจัดดำเนินงาน

การศึกษาถึงปัญหาที่นักศึกษาส่วนใหญ่ระดับอุดมศึกษามักประสบนั้นมียุ่่มากทั้งในและต่างประเทศ ดังเช่นข้อสรุปของมุลเลอร์ (Muller 1961: 106) ที่ว่านักศึกษามักประสบปัญหาจากการแยกตัวออกมาจากครอบครัว ปัญหาการเลือกอาชีพ ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม และปัญหาการบูรณาการบุคลิกภาพ หรือข้อสรุปจากนักการศึกษาอื่นๆ (Hunter and Morgan 1949, Tate and Musilk 1954, Bath 1961, Penney 1966, Astin 1977 อ้างถึงใน ละเอียต จงกลณี: 2) ที่ว่าปัญหานักศึกษาที่มีอยู่เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาด้านการเงิน
2. ปัญหาด้านการเรียน
3. ปัญหาด้านอารมณ์
4. ปัญหาด้านสังคม
5. ปัญหาด้านสุขภาพ
6. ปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเพศตรงข้าม ปัญหาครอบครัว ปัญหาความขัดแย้งทาง

ศาสนา และปัญหาความไม่พอใจในสถาบัน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่าปัญหานักศึกษาอาจมีสาเหตุมาจากตัวนักศึกษาเองและจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนักศึกษา รวมทั้งสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาคดคลั่งอยู่ด้วย ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ดูเหมือนมิใช่หน้าที่โดยตรงของมหาวิทยาลัยที่จะให้ความสนใจหรือให้ความช่วยเหลือ แต่โดยความเป็นจริงนั้นมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องให้ความสนใจและให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ แม้ว่านักศึกษาจะเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ที่จะต้องรับผิดชอบตัวเองแล้วก็ตาม

ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เพื่อนำความรู้วิทยาการออกไปรับใช้สังคมได้เต็มที่ ซึ่งถือว่าเป็นเป้าประสงค์หรือเป้าหมายอันสูงสุดของแต่ละมหาวิทยาลัยนั่นเอง นอกจากการให้ความช่วยเหลือแล้วมหาวิทยาลัยยังจำเป็นต้องรับฟังข้อคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษา เพื่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆที่อาจจะมีอยู่ ซึ่งความต้องการของนักศึกษานี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2527: 29-30) ได้ให้ความสำคัญไว้ว่า นิสิตนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยย่อมมีความคาดหวังหรือความต้องการต่อสิ่งที่จะได้รับจากสถาบัน แต่สังคมมหาวิทยาลัยมักไม่สนใจเพราะถือว่า นิสิตนักศึกษามีหน้าที่เรียนอย่างเดียว ไม่สนใจว่านิสิตนักศึกษาสนาจรหรือต้องการอะไร ซึ่งถ้าเรารู้ว่าความต้องการของนิสิตนักศึกษาคืออะไรแล้ว อาจทำให้ผู้บริหารและคณาจารย์ช่วยปรับพฤติกรรมของนิสิตหรือการเรียนการสอนให้เข้ากันได้ดีขึ้น ดังการวิจัยของคอฟแมน (Kaufman อ้างถึงใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2527: 29-30) ที่พบว่า

1. นิสิตนักศึกษาต้องการให้คนอื่นมีมโนทัศน์ทางบวก และเป็นจริงต่อความสามารถของเขาในโลกของมหาวิทยาลัยและโลกกว้าง
2. เขาต้องการที่จะก้าวไปถึงจุดที่สามารถมองเห็นโครงสร้างและความสัมพันธ์ใกล้ชิดของความรู้ที่เรียน อันจะทำให้เขาสามารถสร้างความคิดและการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
3. เขาต้องการเห็นความสัมพันธ์สอดคล้องของการศึกษาระดับสูงที่สุดกับคุณภาพของชีวิต และอยากมองเห็นชีวิตมีความสัมพันธ์กับความคิดและการตัดสินใจใหม่ที่เขาส่งเสริม คอฟแมนได้สรุปเพิ่มเติมว่านักศึกษายังมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ อันกระทบกระเทือนการดำเนินงานและการบริหารมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะคิดว่าเขามีส่วนสำคัญในการที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และสามารถให้เหตุผลที่สอดคล้องและตรงต่อความเป็นจริงแก่มหาวิทยาลัยได้

ในการเสนอวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับปัญหานักศึกษาและการดำเนินการนี้ ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดปัญหาต่างๆในแต่ละด้าน รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดดำเนินการในด้านดังกล่าวด้วย เพื่อเป็นการประมวลปัญหาสำหรับการอภิปรายผลการศึกษาและเป็นแนวทางการแก้ปัญหาต่อไปดังนี้

ด้านสุขภาพ

สุขภาพหมายถึงสภาพแห่งความสมบูรณ์ของร่างกาย จิตใจ และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ดี มิใช่เพียงแต่การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและความทุพพลภาพเท่านั้น การให้บริการสุขภาพอนามัยแก่นิสิตนักศึกษาเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีมีความสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง (ทองเรียน อมรัชกุล 2525: 27) จากการวิจัยของสุวิทย์

สมานมิตร (2515: 97) พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำจะมีปัญหาทางด้านสุขภาพมาก เช่นมีความรู้สึกที่ตัวเองเหนื่อย อ่อนเพลีย ง่วงนอนตลอดเวลา การที่นักศึกษามีปัญหาสุขภาพจึงมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาด้วย ปัญหาสุขภาพนักศึกษานี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 21) กล่าวว่านิสิตนักศึกษาเกือบทุกคนเป็นหรือเคยเป็นโรคทางเดินอาหาร บวดีท้อง ท้องไม่ปกติ โรคกระเพาะอาหาร และโรคหวัดหรือเพื่ออากาศอยู่เสมอ ซึ่งสาเหตุมาจากนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาออกกำลังกาย สุขภาพจึงมักไม่ดีทำให้เป็นโรคต่างๆได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสุขภาพจิตเป็นโรคความเครียดสูง มีความวิตกกังวลเรื่องการเรียน การปรับตัวกับเพื่อนหรือจากปัญหาครอบครัว หรือปัญหาส่วนตัวอื่นๆ

การจัดบริการสุขภาพอนามัยของสถาบันอุดมศึกษาไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บริการด้านการตรวจวินิจฉัย การรักษาเบื้องต้น และการป้องกันโรค ในทางปฏิบัติ พิชรี ดันศิริ (2523: 288) ให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีให้บริการทางด้านสุขภาพอนามัย ส่วนใหญ่มักจะให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น การตรวจรักษาเพียงผ่านๆมากกว่าการตรวจอย่างละเอียดจริงจัง การติดตามในการรักษายังไม่มีการปฏิบัติเท่าที่ควรยกเว้นในรายที่เป็นโรคเรื้อรัง เมื่อพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่างๆไม่อาจจัดการบริการได้เท่าที่ควรนั้น สะอาด โสมะบุตร (2429: 77-78) สรุปไว้ว่าปัญหาในด้านการให้บริการสุขภาพอนามัยที่สำคัญและพบเสมอ คือ

1. ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในด้านการรักษาพยาบาล ไม่มีแพทย์ประจำเต็มเวลาเนื่องจากเป็นงานที่ซ้ำซากจำเจ มีความก้าวหน้าน้อย
2. ปัญหาทางการเงินและอุปกรณ์ เนื่องจากมักจะไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ จึงเป็นผลให้ไม่สามารถบริการได้เต็มที่
3. ปัญหาขาดการศึกษาในการรักษาสุขภาพอนามัยของตน ซึ่งพบว่านิสิตนักศึกษาที่มาขอรับบริการมักจะมาด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้เป็นส่วนใหญ่ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในการรักษาสุขภาพเบื้องต้น หรือจากสภาวะเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล
4. จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการเกิดความคับข้องใจ เบื่อหน่ายในบริการด้านนี้
5. ปัญหาอื่นๆ เช่น ทิศนคติของผู้บริหารยังไม่เห็นความสำคัญเท่าที่ควร สถานที่ตั้งของสถาบันอยู่ใกล้-ไกลจากสถานพยาบาลมีผลต่อการพัฒนาหน่วยงานและความกว้างขวางของบริการที่จัดให้ ลักษณะของสถาบันที่มีหรือไม่มีคณะแพทยศาสตร์อยู่ด้วย และปัญหาความไม่พอใจของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อการให้บริการ เป็นต้น

ด้านการเงิน

การศึกษาในระดับอุดมศึกษานักศึกษาต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าหนังสือ ค่าที่พัก ค่าเดินทาง และอื่นๆ นักศึกษาไทยส่วนมากยังต้องพึ่งเงินค่าใช้จ่ายในเรื่องการศึกษาจากผู้ปกครอง จะไม่ทำงานในขณะที่เรียนอยู่ (เดอนาจ ชิวักดี 2516: 110-111) และมีนักศึกษาจำนวนไม่น้อยที่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2530: 19) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาบางคนมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั้งที่ผู้ปกครองไม่สามารถส่งเสียได้ ทำให้นิสิตนักศึกษาเกิดความคับข้องใจเป็นห่วงกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายค่าหน่วยกิต บางครั้งไม่มีเงินแม้แต่ค่าอาหารกลางวัน ปัญหาด้านการเงินนี้จากการวิจัยของ สภาพรพร โศตรจรัส (2524: 6) ทำให้ทราบว่าปัญหาด้านการเงินเป็นตัวทำนายที่ดีในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษาเช่นกัน โดยเฉพาะนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 ส่วนสาเหตุและปัญหาด้านการเงินนั้น วรณา ปุณรัชติ และวัชรีย์ ทรัพย์มี (2527: 295-299) สรุปว่า ร้อยละ 5 มีสาเหตุจากทางบ้านให้เงินใช้ช้อย่อยเกินไป ต้องทำงานหนักเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษา ร้อยละ 4 ผู้ปกครองจ่ายเงินให้ช้ากว่ากำหนด มีเงินไม่พอใช้จ่าย และไม่พอซื้ออุปกรณ์การเรียนเครื่องแต่งกายที่จำเป็น ร้อยละ 3 ต้องเป็นหนี้สินเพราะเอาเงินมาใช้จ่ายในการเรียน อย่างไรก็ตามปัญหามีเงินไม่พอใช้จ่ายอาจมีสาเหตุมาจากระบบการใช้จ่ายเงินของนักศึกษาเอง ดังเช่นผลการวิจัยของศิริลักษณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2523: 49) ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ไม่รู้จักใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสมด้วย

การให้ความช่วยเหลือทางการเงินจึงเป็นงานสำคัญที่สถาบันทุกแห่งต้องจัดให้พอเพียง เพื่อให้ความช่วยเหลือให้นักศึกษาที่ประสบปัญหาทางด้านการเงินในการศึกษาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์โดยตรงแก่นักศึกษาและเป็นการลดสภาวะการออกกลางคันอันมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนทุนทรัพย์ในการเรียน (Asa Knowles 1977: 297) การให้ความช่วยเหลือในด้านการเงินอาจกระทำได้โดยทั่วไปเป็น 3 รูปแบบคือ

1. การให้ความช่วยเหลือเพื่อเป็นรางวัลนักศึกษาที่เรียนดี (Scholarship) แบบให้เปล่า ซึ่งมีจำนวนเงินแตกต่างกันตามกฎเกณฑ์และวัตถุประสงค์ของแต่ละทุน ส่วนใหญ่จะเป็นทุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายบางส่วนในการศึกษาเล่าเรียน บางครั้งอาจให้ทุนประเภทนี้แก่ผู้ที่มีความยากจนและขาดแคลน หรืออาจพิจารณาให้แก่นักศึกษาที่ทั้งเรียนดีและยากจนด้วย
2. การให้ความช่วยเหลือเป็นเงินยืมเพื่อการศึกษา (Fellowship) จ่ายให้เป็นทุนสำหรับนักศึกษาตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ และจะต้องใช้คืนภายหลังโดยคิดดอกเบี้ยต่ำ หรืออาจใช้คืนโดยให้นักศึกษาทำงานใช้ทุนหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว
3. การให้ความช่วยเหลือโดยการจ้างงาน (Work-scholarship หรือ

Work-study Programs) ซึ่งอาจมีหลายรูปแบบ เช่น การทำงานนอกสถานที่ระหว่างปิดภาคการศึกษา การทำงานในสถานที่เรียนระหว่างศึกษา เป็นครูช่วยสอน ทำงานห้องสมุด เป็นต้น ซึ่งการให้ความช่วยเหลือในลักษณะนี้มักได้รับความนิยมสูงจากนักศึกษา (Lee C. Deighton 1971: 513)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการให้ทุนการศึกษา ทองเจียน อมรัชกุล (2525: 25) เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาควรจัดทำดังนี้

1. กระจายอำนาจให้หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำเกี่ยวกับการช่วยเหลือนักศึกษาในเรื่องเงินยืมและการทำงานพิเศษ ควรมีนโยบายให้ความช่วยเหลือที่ชัดเจนและให้นักศึกษารู้
2. การให้ทุนมิใช่ให้เฉพาะนักศึกษาที่เรียนเก่งแต่ขาดทุนเท่านั้น ควรพิจารณาให้แก่ผู้ที่ยากจนจริงๆ แต่เรียนไม่เก่งด้วย
3. ให้คำปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการรู้จักใช้เงินเป็นรายบุคคล หรือหมู่คณะ
4. ควรมีบริการเงินยืมฉุกเฉิน หรือกู้ยืมระยะยาว
5. ควรมีสถานงาน บุคลากรที่รับผิดชอบประจำ และหากเป็นไปได้สำนักงานควรมีส่วนร่วมในการหาทุนด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2525: 47) ยังเห็นว่าการบริการทุนการศึกษาคควรมีการติดตามและประเมินผลการใช้เงินทุนการศึกษานักศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาได้ใช้เงินทุนตามเจตนารมณ์ของผู้บริจาค เพื่อช่วยแนะนำนักศึกษาด้านการเรียน ความประพฤติ และติดตามผลการศึกษานักศึกษา

ด้านบุคลิกภาพ

บุคลิกภาพเป็นเรื่องสำคัญในตัวบุคคล เพราะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวในการปรับตัวหรือการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (กนกรัตน์ สุชะตุงคะ และคณะ 2528: 73) บุคลิกภาพ (Personality) มีความหมายกว้างและเป็นที่ยอมรับได้หลายทาง คาร์ล โรเจอร์ (Roger อังถึงใน บังอร ภาภิรมย์ขวัญ 2527: 38-40) ได้อธิบายว่าบุคลิกภาพขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับตน (Self) เมื่อบุคคลรับรู้แบบใดก็จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนไปแบบนั้น การพัฒนาบุคลิกภาพให้เป็นไปตามสังคมอาจทำได้ด้วยการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของบุคคลนั้นให้หันไปในทิศทางที่พึงปรารถนาของสังคม จากแนวคิดนี้นักศึกษาจะมีบุคลิกภาพที่ดีสมดังเจตนาและเป้าหมายในการพัฒนาแล้ว มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อให้นักศึกษาสามารถปรับตัวและศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความจำเป็นของการพัฒนาบุคลิกภาพให้แก่นักศึกษา เห็นได้จากทฤษฎีของยูวดี

ภาษา (2517: บทตัดย่อ) ที่ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคลิกภาพและผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งพบว่าบุคลิกภาพเป็นตัวแปรตัวหนึ่งที่มีผลต่อการปรับตัวและความสามารถทางการเรียน โดยที่บุคลิกภาพจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษา 3 ด้านคือ ด้านการสร้างความรู้เข้าใจผู้อื่น ด้านสัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากการทำตามผู้อื่น และด้านการควบคุมตัวเอง นอกจากนี้การศึกษาของ กนกรัตน์ สุชะตุงคะ และคณะ (2528) ยังพบว่าเพศเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของบุคลิกภาพด้วย ซึ่งฮอลล์ (Hall อ้างถึงใน กนกรัตน์ สุชะตุงคะ และคณะ 2528: 79) กล่าวว่าผู้หญิงมีความสามารถเข้าใจสภาวะทางอารมณ์ต่างๆได้ดีกว่าผู้ชายในระดับอายุเดียวกัน

สำหรับแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพนั้น สุชา จันทรเอ็ม และ สุรางค์ จันทรเอ็ม (2525: 173-175) กล่าวว่าครู อาจารย์ เป็นผู้มบทบาทสำคัญและสิ่งที่สถาบันการศึกษาจะกระทำได้เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพให้แก่นักศึกษาได้แก่

1. จัดสภาพแวดล้อมในสถาบันให้ดี สภาพแวดล้อมที่ดีย่อมมีส่วนสร้างบุคลิกภาพที่ดีได้มาก สภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึงการจัดและการใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม การรักษาความสะอาดสวยงาม การวางระเบียบข้อบังคับในสถานศึกษา การดูแลให้ทุกคนปฏิบัติตามระเบียบที่ได้วางไว้

2. จัดบทเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน

3. สอนด้วยวิธีการสอนที่ดี ครูอาจารย์มีบุคลิกภาพที่ดี เป็นตัวอย่างแก่ศิษย์

4. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้เรียน ช่วยแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความยุติธรรม

5. จัดให้มีการแข่งขันและมีความร่วมมือในหมู่ผู้เรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเต็มความสามารถ

6. มีศูนย์แนะแนวให้คำปรึกษาและหน่วยพัฒนาบุคลิกภาพในสถานศึกษา เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆให้แก่บัณฑิตนักศึกษา

ด้านเพศ

เพศ (Sex) มีอิทธิพลต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าจะมนุษย์จะยอมรับหรือไม่ก็ตาม และความสามารถในการปรับตัวตามบทบาทที่เหมาะสมกับเพศของตน หมายถึงการเรียนรู้อัตนภาพทางสังคมที่เหมาะสมกับเพศของตน (วันทนี วาลิกะสิน 2526: 1) บุปผา การ์เวท (2528: 129) กล่าวว่าบัณฑิตนักศึกษาเป็นวัยที่มีความรู้สึกนึกคิดรุนแรงเกี่ยวกับความรักระหว่างเพศ ซึ่งสุชา จันทรเอ็ม (2529: 71) ให้เหตุผลว่า เนื่องจากนักศึกษาเป็นวัยที่กำลังย่างสู่วัยผู้ใหญ่ มีความสนใจในการสร้างครอบครัวต้องการความรู้เรื่องเพศและการแต่งงาน แต่ขณะเดียว

กันนักศึกษายังคงมีความคิดสับสน กังวลใจและไม่สบายใจในบทบาทของตนในการที่จะทำตนให้สามารถเข้ากับเพื่อนต่างเพศได้ ซึ่งในทางจิตวิทยาความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศจะเริ่มจากลักษณะที่เป็นแบบเพื่อนฝูง ชอบพอกัน จนถึงความสัมพันธ์แบบที่จะร่วมชีวิตกันต่อไปในอนาคต การแสดงออกทางพฤติกรรมโดยทั่วไปจะเริ่มจากความตึงเครียดกันระหว่างเพศตรงข้าม การปฏิบัติตนต่อเพื่อนต่างเพศ การนัดพบกับเพื่อนต่างเพศ จากความรู้สึกที่เป็นมิตรภาพ สู่ความรักและความสัมพันธ์ที่เป็นการเลือกคู่ครองของตน

จากการศึกษาของ วรณา ปรณโชติ และวัชร ทรัพย์มี (2527: 306) พบว่า นักศึกษามีปัญหาในระดับมากในเรื่องเพศเกี่ยวกับการไม่รู้จะปฏิบัติตัวอย่างไรกับเพื่อนต่างเพศ กล่าวจะหาคู่ครองที่เหมาะสมไม่ได้ ไม่มีเพื่อนต่างเพศมาสนใจ และขัดแย้งกับคนรัก ต่อปัญหานี้จะเห็นได้ว่านักศึกษาต้องการความรู้เรื่องเพศจากบริการให้คำปรึกษาแนะแนวของมหาวิทยาลัยด้วย ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาสามารถปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศได้เหมาะสม ซึ่งความสำคัญในการปรับตัวทางเพศนี้ สุภาพรณ โคตรจรัส (2522: 46-53) ได้ให้ทัศนะไว้ว่า ปัญหาการปรับตัวทางเพศเป็นปัญหาที่เกิดจากความไม่แน่ใจในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนต่างเพศ ขาดทักษะไม่ทราบจะติดต่อหรือทำตัวอย่างไร มีความขัดแย้งในการที่จะเลิกติดต่อกับคนรักหรือจะคบกันต่อไป มีปัญหาการปรับตัวกับคนรัก และกล่าวจะมีปัญหาในการปรับตัวมากยิ่งขึ้นเมื่อสมรส ซึ่งหากนักศึกษาปรับตัวไม่ได้ปัญหานี้จะส่งผลต่อชีวิตครอบครัวต่อไป ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรจัดประสบการณ์ที่สร้างเสริมความเข้าใจ เช่น จัดเป็นวิชาในหลักสูตร จัดอภิปรายหรือจัดให้สมาชิกให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาโดยเฉพาะด้วย

ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม

นักศึกษาเป็นวัยที่มีความต้องการทางสังคม ต้องการความรักความมั่นคง ตลอดจนต้องการมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นๆ และต้องการได้รับการยอมรับจากหมู่คณะในสังคม (บุปผา การีเวท 2528: 129) ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนจะช่วยให้นักศึกษาคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ส่วนตัว และสนับสนุนให้รู้จักและเข้าใจตนเองได้มากยิ่งขึ้น ชีวิตในมหาวิทยาลัยเป็นประสบการณ์ใหม่อันหนึ่ง ทั้งในด้านส่วนบุคคล สังคม และวิชาการ และเป็นธรรมชาติของนักศึกษาที่จะต้องหันไปให้ความสนใจกับเพื่อนเพื่อให้อภัยแก่ปัญหาครั้งแรก (มุกดา ศรียงค์ 2529: 22) อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนี้ ชิคเกอร์ริง (Chickering 1974: 254-259) ได้กล่าวไว้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลมากในการถ่ายทอดค่านิยม ความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ส่วนแอสติน (Astin 1969: 141) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกสาขาวิชาและอาชีพของนักศึกษา พบว่านักศึกษามักคล้อยตามกลุ่มเพื่อน การตัดสินใจหรือการเปลี่ยนแปลงจะขึ้นอยู่กับจำนวนของเพื่อนที่เลือกสาขาอาชีพเดียวกันสูง โดยเฉพาะในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ การสอน กฎหมาย และธุรกิจ

ปัจจัยในการเลือกคบเพื่อนในหมู่นิสิตนักศึกษา บุพผา การีเวท ได้สรุปไว้ว่าขึ้นอยู่กับปัจจัยดังนี้

1. ขนาดของกลุ่ม สังคมมหาวิทยาลัยเป็นสังคมขนาดใหญ่ มีคนจำนวนมาก การแสดงออกทางความคิดอาจทำได้ไม่เต็มที่ แต่ในกลุ่มขนาดเล็ก เช่น กลุ่มเพื่อน สมาชิกทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า นอกจากนี้พฤติกรรมของคนในกลุ่มยังมีอิทธิพลต่อชีวิตของนิสิตนักศึกษาทั้งในด้านความรู้สึกร่วมกัน ความมั่นคงของกลุ่ม ประเพณี รวมทั้งวิธีการเกิดของกลุ่มเพื่อนได้ง่ายกว่ากลุ่มขนาดใหญ่
2. ลักษณะของนักศึกษาที่เหมือนกัน เช่น ต้องการแสวงหาความรู้ ต้องการมีอุดมคติ ต้องการค้นพบตนเอง และต้องการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ต้องการยกย่องซึ่งกันและกัน
3. ลักษณะทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ เพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา สภาพครอบครัวและเศรษฐกิจ บ้านใกล้กันหรืออยู่ร่วมชั้นเดียวกัน
4. บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยใจคอ และรสนิยมเดียวกัน
5. การอยู่โดดเดี่ยว ลักษณะการอยู่อย่างปราศจากเพื่อน เช่น ลักษณะของเพศ ผิวดำ อายุ หรือศาสนา ซึ่งแตกต่างจากผู้อื่นทำให้เกิดปัญหา

สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวในการคบเพื่อนหรือเข้าสู่สังคมกลุ่มเพื่อน สุภาพรณ โคตรจรัส (2522: 53) กล่าวว่า โดยทั่วไปได้แก่ผู้ที่รู้สึกว่าตนเองไม่มีเพื่อน การปรากฏในที่ชุมชน ไม่อยากให้ใครมาสนใจ ชอบอยู่คนเดียว ขาดเพื่อน และมีปัญหาการปรับตัวกับทุกคน ส่วนสาเหตุของปัญหานั้นอาจเกิดจากนักศึกษาเองที่คาดหวังความเป็นเลิศในการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมด้านอารมณ์ เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาทางการศึกษา นักศึกษาเหล่านั้นจะแยกตัวออกไปจากสังคมเพื่อนฝูง แล้วให้ความสนใจกับความสำเร็จการศึกษาเพียงอย่างเดียว (มุกดา ศรียงค์ 2529: 223)

จากความสำเร็จและปัญหาข้างต้น ผู้บริหารและอาจารย์ควรให้ความสนใจ เพื่อควบคุมให้ไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม อาจารย์ควรช่วยเหลือแนะนำนักศึกษาอย่างใกล้ชิดในเรื่องการคบเพื่อนการปรับตัวกับเพื่อนทั้งเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นความสามารถพิเศษของแต่ละคน ความสามัคคี และการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในหมู่คณะ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อนต่างคณะ เพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและรู้จักกันอย่างกว้างขวาง (บุพผา การีเวท 2528: 142-143)

ด้านศาสนาและศีลธรรม

ในสภาวะสังคมปัจจุบันที่มีความเจริญทางวัตถุ แนวคิดของคนมีแนวโน้มที่จะเป็น

แบบการตัดสินคุณค่าอย่าง เป็นวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ มากกว่าการตัดสินด้วยความจริงและความถูกต้องอย่างแต่ก่อน ปัญหาด้านศาสนาและศีลธรรมของนักศึกษาเห็นได้จากการประชุมทางวิชาการ เรื่องศีลธรรมกับศาสนาของโลก ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า สภาพชีวิตนักศึกษาที่คลุกคลีอยู่กับการศึกษาชั้นสูงในวิชาการสมัยใหม่ และมีแนวโน้มในการใช้เหตุผลมากขึ้น เป็นผลให้ความคิดเกี่ยวกับศาสนาแต่เดิมเปลี่ยนไป อาจมีความเชื่อความศรัทธาในศาสนามากขึ้น มีความเข้าใจในหลักธรรมยิ่งขึ้น หรือในทางตรงกันข้ามอาจมีความเชื่อ ความศรัทธาอ่อนลงหรือไม่เห็นความสำคัญเลย ศาสนาทุกวันนี้แทบไม่มีอิทธิพลอะไรอีกต่อไป ทั้งที่แต่ก่อนศาสนาเปรียบเสมือนลมหายใจเข้าออกของคนตั้งแต่เกิดจนตาย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522: 2)

การเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้เห็นได้จากการศึกษาของ สุดาวดี คุณวัฒน์ (2521: บทคัดย่อ) เรื่องทัศนคติของนักศึกษาระดับศาสตรบัณฑิตต่อพุทธศาสนาและพระสงฆ์ พบว่าในสภาวะสังคมปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ มีผลทำให้ความเชื่อและความศรัทธาของคนต่อพุทธศาสนาอ่อนลง นักศึกษาส่วนใหญ่มองเห็นว่าการนับถือพุทธศาสนาของคนไทยเป็นการสืบทอดตามบรรพบุรุษมาใช้ด้วยความศรัทธาเลื่อมใส อย่างไรก็ตามนักศึกษายังเห็นว่าการดำเนินชีวิตประจำวันควรมีการนับถือศาสนาประกอบไปด้วย และนักศึกษาส่วนหนึ่ง (ร้อยละ 73.7) ต้องการให้มีการสอนพุทธศาสนาในมหาวิทยาลัย ซึ่งหากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและศีลธรรมกับนักศึกษาระหว่างที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยนั้น ที่พอจะมีอยู่บ้าง จะออกมาในรูปของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของชมรมศาสนาตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ซึ่งอาจจัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้ปฏิบัติเป็นครั้งคราว เช่น การทำบุญตักบาตร การนั่งวิปัสณากรรมฐาน หรือการอุปสมบทหมู่ระหว่างปิดภาคฤดูร้อน เป็นต้น (อนุพันธ์ อาริวัฒนวงศ์, สัมภาษณ์)

สำหรับการแก้ปัญหาด้านศาสนาและศีลธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยนั้น กวีล สิทธิพงศ์ (ในเอกสารการประชุมทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522: 128-130) ได้นำเสนอว่าการแก้ปัญหาน่าจะพิจารณาถึงความรับผิดชอบของตนเอง ซึ่งอาจกระทำได้ในทางปฏิบัติคือ

1. การสร้างมโนสำนึก เนื่องจากปัญหาศีลธรรมเป็นเรื่องความนิยมชมชอบของบุคคลในสังคมนั้นระหว่างจิตนิยมและวัตถุนิยม เป็นเรื่องของความพอใจในวัตถุนิยมมากกว่าจิตนิยมจนไม่เห็นความสำคัญ ดังนั้นจะต้องปลูกสำนึกให้คนปัจจุบันสามารถแยกแยะได้ และเข้าใจได้ว่าอะไรคือผลดีหรือผลร้ายของทั้งสอง

2. หลักสูตรการศึกษา เมื่อเรากล่าวว่าศีลธรรมเป็นเรื่องสำคัญและศาสนาเป็นเรื่องที่แยกออกจากมนุษย์ไม่ได้ และยังคงมีอิทธิพลต่อชีวิตสังคมแล้ว วิชาที่เกี่ยวข้องกับ

ศีลธรรมและศาสนาก็น่าจะอยู่ในหลักสูตรอุดมศึกษาด้วย

3. ส่งเสริมทางด้านกิจกรรม มหาวิทยาลัยอาจส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่างๆของนักศึกษาได้หลายอย่าง เช่น กิจกรรมกีฬา ศิลปวัฒนธรรม แต่ไม่มีกิจกรรมทางศาสนาที่จะเทียบเท่ากับกิจกรรมเหล่านั้นได้ ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากขึ้น เท่าที่เป็นอยู่ศึกษามีโอกาสน้อยมากที่จะได้ทำความเข้าใจในปัญหาต่างๆของสังคม ทั้งนี้เพราะขาดการสนับสนุน เวลารวันหยุดไม่ควรเป็นวันเรียนหรือวันสอบ น่าจะเป็นวันว่างพอเพื่อประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และเพื่อส่งเสริมให้สังคมมหาวิทยาลัยเข้าหาศาสนา

ด้านการปรับตัวทางการเรียน

การเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาเน้นให้ผู้เข้าศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป เมื่อจบการศึกษาไปแล้ว นอกจากนี้ยังเป็นการสนองความต้องการความสนใจและความถนัดของผู้เรียนรายบุคคล (สกุญญา โสวิไลกุล 2524: 17) การเรียนในระดับก่อนข้างอิสระ ไม่มีอาจารย์คอยควบคุมหรือบังคับให้เข้าชั้นเรียน นักศึกษาต้องรู้จักวางแผนสร้างวินัยในตนเองและปรับตัวให้เข้ากับระบบการเรียนให้ได้ ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล แต่จากการศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาต่อระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา 2528: 33) พบว่าการปรับตัวของนักศึกษามีความแตกต่างตามระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาในสถาบัน ดังนี้

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ค่อนข้างจะไม่มั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยกล้าตอบปัญหาต่างๆ มีปัญหาการปรับตัว ค่อนข้างเหงาเพราะไม่มีเพื่อน ต้องการความเอาใจใส่จากอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาค่อนข้างสูง ยังปรับตัวกับการเรียนระดับอุดมศึกษาไม่ได้

นักศึกษาชั้นปีที่ 2 พุดจาจะฉาน คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้น แต่ยังมีปัญหาเรื่องการลงทะเบียนเรียนและการเรียน

นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีลักษณะเกาะกลุ่มเพื่อน อยากมีส่วนร่วมในการทำงานบริหารกิจกรรมนักศึกษา มีความสนใจวิชาที่เรียนมาก และอยากทำอะไรเพื่อให้สถาบันดีขึ้น

นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่ สนใจวิชาการ ค่อนข้างมีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบแสดงความคิดเห็น อยากรู้ อยากเห็น ชักถามเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตลอดจนประสบการณ์ทำงานในอนาคต

นอกจากลักษณะการปรับตัวทางการเรียนข้างต้นแล้ว ปัญหาการปรับตัวทางการเรียนจากการรายงานของ สุภาพรรณ โคตรจรัส (2522: 51-52) ถึงนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มาขอคำปรึกษา ณ ศูนย์แนะแนว แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ ว่ามีปัญหาการปรับตัวทางการเรียนจำนวน ร้อยละ 36.78 เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ขาดสมาธิ เบื่อเรียน อยากจะเรียนให้ได้ตามที่มุ่งหวัง อยากรู้จักวิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพ วิตก

กังวลในการเรียน อยู่ในระดับวิทยาทันที เป็นต้น แม้ว่าการสำเร็จหรือความล้มเหลวของการศึกษาจะมีผลจากการปรับตัวทางการเรียน ความสามารถทางวิชาการ สติปัญญา ประสบการณ์หลังของนักศึกษา ความสามารถในการรับรู้ และเหตุผลที่เรียนในวิชาใดวิชาหนึ่งก็ตาม (กิตติยา พรสัจจา 2522: 62-66) แต่ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2524: 49) เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนก็ควรมีความรับผิดชอบอยู่ด้วยเช่นกัน และจากการสรุปผลการสัมมนาผู้บริหารกิจการนิสิตนักศึกษา ครั้งที่ 4 (ทบวงมหาวิทยาลัย 2526: 93) ได้ให้ความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือนิสิตนักศึกษาในเรื่องการปรับตัวทางการเรียนไว้ว่า การให้คำปรึกษาเป็นภาระหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของอาจารย์ เพื่อช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียน อาจารย์ทุกคนควรทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการแก่นิสิตนักศึกษา และจะต้องมีความเข้าใจในระบบการเรียนการสอนด้วย

ด้านหลักสูตรการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงในทบวงมหาวิทยาลัย 2530: 39) ได้กล่าวถึงปัญหาการอุดมศึกษาของประเทศที่เกี่ยวกับหลักสูตรและสาขาวิชาว่า โดยทั่วไปหลักสูตรและวิธีการสอนในมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังไม่เหมาะสม เนื่องจากขาดการบูรณาการหลักสูตรเพื่อให้เป็นบัณฑิตที่มีความรู้สมบูรณ์ในสาขาวิชาที่เรียน แต่กลับใช้หลักสูตรเพื่อสอนให้ผู้เรียนเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา คณะที่สอนสาขาวิชาชีพมักจะมองข้ามความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) แล้วมาเน้นการสอนเฉพาะวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ปัญหาดังกล่าว ประกอบ คูปรัตน์ (ประกอบ คูปรัตน์ ในไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, บรรณาธิการ 2529: 7) ให้ความเห็นไว้ว่า เนื่องจากคนในวงการยังไม่เข้าใจกระบวนการผลิตบัณฑิต หรือรู้เรื่องหลักสูตรน้อยมาก ผู้สร้างหลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นนักวิชาชีพเฉพาะทาง จึงไม่เข้าใจกระบวนการศึกษาตลอดจนคุณูปการในการวางหลักสูตรที่ดีพอ และหลักสูตรยังมีลักษณะลอกเลียนแบบระหว่างสถาบันทั้งจากต่างประเทศและในประเทศ

นอกจากปัญหาจากภาพรวมของหลักสูตรแล้ว ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2524: 32-35) เห็นว่าในรายละเอียดของหลักสูตร ยังพบว่าเนื้อหาของหลักสูตรมีมากจนบางครั้งไม่รู้จะตัดส่วนไหนออกไป เนื้อหาบางส่วนไม่สัมพันธ์กับสังคมโดยเน้นเฉพาะด้านเกินไป ลักษณะการจัดคงที่ตายตัวทำให้เปลี่ยนแปลงยากและไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรและการสอนไม่สัมพันธ์กันทำให้แต่ละวิชาไม่ประสานกันเกิดความซ้ำซ้อนได้ในแต่ละวิชา หากพิจารณาแง่ของผู้เรียนจากการศึกษาของ โสภา ชูพิทลชัย และคณะ (2520: 5) พบว่านักศึกษาไม่มีโอกาสเลือกวิชาเรียนที่ชอบและสนใจ เพราะส่วนใหญ่หลักสูตรจะกำหนดตายตัวให้เรียน บางคณะอาจเปิดให้เรียนได้แต่ในทางปฏิบัติทำไม่ได้เนื่องจากเวลาเรียนซ้ำซ้อนกัน หรืออุปกรณ์การเรียนในห้องปฏิบัติการมีไม่เพียงพอต้องจำกัดการรับนักศึกษา เป็นต้น

อย่างไรก็ตามได้มีความพยายามที่จะปรับปรุงหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมตามธรรมชาติของผู้เรียน ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตร ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจมากขึ้น มีวิชาใหม่ๆ เกิดขึ้นได้ง่ายและเลิกวิชาเก่าได้ง่ายขึ้น
2. หลักสูตรควรเน้นการผสมผสาน คาบเกี่ยวหลายสาขาวิชา แต่ละสาขาวิชาให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนสาขาอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น
3. หลักสูตรแนวใหม่จะหันมาเน้นเรื่องราวของสังคมมากขึ้น โดยเน้นบทบาทผู้เรียนที่มีต่อสังคม ท้องถิ่น และโลกกว้าง การเรียนรู้จะเรียนจากสังคมได้พอกับห้องเรียน
4. หลักสูตรโดยเฉพาะหลักสูตรวิชาชีพ จะหันมาเน้นวิชาทางพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อให้เข้าใจเรื่องของกระบวนการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการวิเคราะห์ระบบและปัญหาในสังคมมากขึ้น
5. การเรียนการสอนควรได้รับความสนใจควบคู่กับความพยายามที่จะพัฒนาหลักสูตร เพราะเพียงเนื้อหาอย่างเดียวย่อมไม่ทำให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลได้ (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์ 2524: 33-34)

ด้านการสอนและความสัมพันธ์กับอาจารย์

การสอนเป็นกระบวนการที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายการศึกษา (สังัด อุทรานนท์ 2525: 5) วีแกนด์ (Weigand อ้างถึงใน วชิรา เพ็ญโรจน์ 2528: 12) กล่าวว่าอาจารย์จำเป็นต้องมีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการวัดและประเมินผล การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และทักษะในการประเมินลำดับขั้นพัฒนาของผู้เรียน ซึ่งขบวนการ (Procedures) อาจเริ่มตั้งแต่การวางแผนการเรียนโดยคณาจารย์และสถาบัน กำหนด การสอนจะเป็นลักษณะนักศึกษาและอาจารย์ร่วมกันจัดทำ การกำหนดเป้าหมายที่เห็นตัวผู้สอนและเน้นการสอนที่ตัวนักศึกษา ส่วนการวัดผลอาจกระทำในหลายลักษณะคือ การทดสอบจากข้อสอบ ทดสอบสมรรถภาพ การสังเกตและการประเมินทุกด้าน (ปทีป เมธาคุณวุฒิ ใน ธิดารัตน์ บุญช, บรรณาธิการ 2528: 300) นอกจากนี้ คอนเลย์ (Conley อ้างถึงใน จินตนา ยูนิพันธ์ 2527: 40) ยังเห็นว่าผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาผู้เรียน กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเฉพาะเรื่อง กำหนดเนื้อหาและอุปกรณ์ที่ใช้ จัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้และจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

การสอนและความสัมพันธ์กับอาจารย์ มีความสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพการสอนใน

ระดับอุดมศึกษา จะเห็นได้จากผลการวิจัยของ ซาดา บัวแสง (2520: 110) พบว่าตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลการสอนในระดับอุดมศึกษา สาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ คือ

ตัวประกอบที่ 1 อุปกรณ์การสอน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่างๆคือ การจัดกิจกรรม การใช้วัสดุอุปกรณ์ การมีอุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการอย่างเพียงพอกับจำนวนนักศึกษา การใช้อุปกรณ์ได้เหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา และการมีห้องสมุดที่สมบูรณ์

ตัวประกอบที่ 2 ลักษณะบุคลิกภาพของอาจารย์ ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ คือ อาจารย์มีความสุขรอบคอบ ขานขวยหาความรู้อยู่เสมอ มีอารมณ์มั่นคง ใช้วิจารณ์ภายในการตัดสินใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

ตัวประกอบที่ 3 ทศนคติของอาจารย์ที่มีต่อนิสิตและวิชาที่สอน ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ คือ ถ้าอาจารย์พอใจพฤติกรรมของนักศึกษาจากการทำให้การสอนมีประสิทธิภาพขึ้น การติชม การวิจารณ์ผลต่อการสอน การสอนตรงตามวิชาเอกวิชาโทที่เรียนมา ความพอใจในผลงานของนักศึกษามีผลต่อการสอน งานวิจัยทางวิชาการทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และการมีวิธีการสอนแบบต่างๆ

สติคแลนด์ (Stickland อ้างถึงใน วชิรา เพ็ญโรจน์ 2525: 22-24) ได้ประมวลความต้องการของนักศึกษาในฐานะผู้เรียนจากประสบการณ์การสอนของเขาไว้ว่า นักศึกษามีความต้องการต่อระบบการสอนของอาจารย์ดังนี้

1. ต้องการให้อาจารย์ยอมรับนักศึกษาในฐานะปัจเจกบุคคล
2. ต้องการให้อาจารย์สนใจในการสอน มีความกระตือรือร้น และให้ความสำคัญกับการสอนมากกว่าการทำวิจัย
3. ต้องการให้มีการเตรียมการสอนอย่างเพียงพอ การสอนแบบบรรยายควรมีตัวอย่างประกอบ และใช้สื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย
4. นักศึกษามีสิทธิแสดงความคิดเห็น และโต้แย้งอาจารย์เพื่อช่วยให้นักศึกษาเกิดความคิดและความสามารถในการตัดสินใจ
5. การสอนควรเป็นรูปแบบที่เน้นตัวบุคคล คำนึงถึงผลที่ผู้เรียนจะได้รับมากกว่า คำนึงถึง เรื่องที่ถือปฏิบัติกันมา
6. นักศึกษาต้องการเวลาจากอาจารย์นอกเหนือจากเวลาในชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาเป็นส่วนสำคัญมาก อาจารย์ควรมีเวลานอกห้องเรียนให้นักศึกษาพบปรึกษาพูดคุยด้วย
7. นักศึกษามีสิทธิรู้ระบบการตัดสินใจที่คะแนน อาจารย์ควรบอกให้รู้ตั้งแต่เริ่มบทเรียน
8. นักศึกษาควรมีสิทธิ เข้าหรือไม่เข้าชั้นเรียนได้ การเข้าชั้นเรียนไม่จำเป็นต้อง

หากสามารถทำได้ตามข้อกำหนดของอาจารย์ สิ่งที่อาจารย์ควรทำคือทำให้ชั้นเรียนมีคุณค่า น่าสนใจจนนักศึกษารู้สึกขาดอะไรไปหากไม่ได้เข้าชั้นเรียน

9. นักศึกษาควรมีสิทธิประเมินวิชาและตัวอาจารย์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เพราะจะรู้ว่าวิชาไหนๆทำอะไรแก่ผู้เรียนบ้าง และเป็นผลให้อาจารย์ได้ปรับปรุงตนเอง

อย่างไรก็ตามสติคแลนด์เห็นว่าอาจารย์มักละเลยความต้องการของผู้เรียน ปัญหาที่พบจากการวิจัยมักจะเห็นปฏิริยาความไม่พอใจต่อระบบการสอนอยู่เสมอๆ เช่นการวิจัยของ นิภา ส.ตมรสุนทร (2528), โสภา ชูพิกุลชัยและคณะ (2522), อำไพพรรณ พุ่มศรีสวัสดิ์ (2529) ซึ่งพบปัญหาเกี่ยวกับการสอนและความสัมพันธ์กับอาจารย์ลักษณะใกล้เคียงกันว่า นักศึกษามีปัญหาทั้งในด้านเกี่ยวกับการสอนของอาจารย์ เทคนิค รูปแบบและพฤติกรรม การสอน รวมทั้งในด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์ กล่าวคือมีความใกล้ชิดกับอาจารย์น้อยมาก ไม่ค่อยมีโอกาสพบ หรือปรึกษา ซักถามเมื่อไม่เข้าใจบทเรียน อาจารย์ไม่ให้ความสำคัญด้านการศึกษาและวิชาการ อาจารย์บางท่านไม่รับฟังความคิดเห็นของนักศึกษา เป็นต้น

ด้านกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษาคือโปรแกรมและการดำเนินงาน ซึ่งนักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือสถานศึกษาจัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มพูนความรู้และส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ตามความสนใจความสามารถและทัศนคติ ไม่มีการให้หน่วยกิตและอยู่ในความควบคุมของสถานศึกษา เพื่อดำเนินกิจกรรมไปสู่เป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (Carter V. Good 1973: 12) การจัดกิจกรรมนักศึกษาจะประสบความสำเร็จเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารกิจกรรมนักศึกษา โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายที่แน่นอนและองค์ประกอบด้านการบริหารจะต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงกันอย่างได้ผล ทั้งนี้นโยบายการควบคุมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยควรขึ้นอยู่กับเหตุผลด้านคุณธรรม วัฒนธรรม ภูมิหลังของนักศึกษามากกว่ากฎเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย และการควบคุมควรกำหนดขอบเขตกว้างๆยืดหยุ่นได้พอสมควร (ชูชีพ พุทธประเสริฐ 2524: 22)

การศึกษาของ นอลล์ และนอลล์ (Victor M. Noll and Rachel P. Noll อ้างถึงใน ชูชีพ พุทธประเสริฐ 2524: 21) พบว่าลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาจะมีความแตกต่างกันไปตามทัศนคติต่อกิจกรรมนั้นๆ และขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นๆอีกหลายอย่าง นักศึกษากลุ่มที่มีสติปัญญาเท่าๆกันพบว่าสิ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันคือการเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมักเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมที่จัดขึ้นภายนอกสถาบันมาก และไม่เข้าร่วมกิจกรรมภายในสถาบัน แต่เหตุผลโดยทั่วไปที่นักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรมจากการวิจัยของ พาณี ปรีชานนท์ และคณะ (2525: 95) พบว่าเหตุผล

หลักที่ทำให้ผลิตนักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 55.05 เนื่องจากไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม อันดับรองลงมา ร้อยละ 16.16 ไม่ทราบว่ามีส่วนร่วมกิจกรรมอยู่ในสถาบัน นอกจากนี้ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารกิจการนักศึกษา ครั้งที่ 4 ยังพบว่า

1. หลักสูตรและระบบการสอนที่หนักทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้
2. การกำหนดกิจกรรมนักศึกษาบางอย่าง ไม่ได้มาจากความสนใจจริงๆของนักศึกษา
3. นักศึกษาไม่เข้าใจในความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม
4. ความไม่ต่อเนื่องในการทำงานของนักศึกษา ไม่มีการมอบหมายถ่ายทอดงาน
5. สังคมและบุคคลทั่วไปไม่ให้การยอมรับและไม่เห็นความสำคัญต่อนักศึกษาที่ทำการกิจกรรม
6. นักศึกษาไม่มีความสามัคคีและไม่มีความรู้สึกเป็นหมู่คณะที่จะทำอะไรร่วมกัน
7. สถานภาพความเป็นอยู่ของนักศึกษา ทำให้ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม
8. ความรู้สึกที่ขาดความมั่นคงและหลักประกันในอนาคตเมื่อจบการศึกษา ทำให้ต้องเร่งเรียนแข่งขันกันมาก
9. ปัญหาการประชาสัมพันธ์ การประสานงานภายในองค์กรนักศึกษาเอง และขาดประสิทธิภาพในการบริหารงาน
10. ในบางสถาบันนักศึกษาบางคนไม่มีความภูมิใจในสถาบัน ทำให้อยู่อย่างไม่กระตือรือร้น (กองบริการการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย 2526: 122)

ส่วนปัญหาการจัดดำเนินงานจากการวิจัยของ สำเนา ขจรศิลป์ (สำเนา ขจรศิลป์ ใน วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, บรรณาธิการ 2529: 71) พบว่าปัญหาหลักมี 4 ประการคือ 1) ปัญหาเรื่องงบประมาณ 2) ปัญหาเรื่องอุปกรณ์ สถานที่ สนามกีฬา สถานที่ตั้งชมรมกิจกรรมต่างๆ 3) ปัญหาเรื่องอาจารย์ที่ปรึกษา และ 4) ปัญหาเรื่องการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ซึ่งในทัศนะของ สำเนา ขจรศิลป์ เห็นว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาเรื่องการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร ทั้งนี้เห็นว่าฝ่ายบริหารสามารถกำหนดนโยบาย ให้การสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณ การให้ขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานซึ่งได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม และการวางนโยบายการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาด้วย ทั้งนี้ปัญหาจากฝ่ายบริหารที่ยังมีอยู่ได้แก่ การไม่เห็นความสำคัญและไม่สนับสนุนกิจกรรมเท่าที่ควร ขาดการประสานงานทั้งภายในมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายนอกทำให้การดำเนินงานมีอุปสรรค และปัญหาทางวิชาการบางสถาบันใช้เวลานอกเวลาราชการซึ่งควรเป็นเวลาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร มาใช้เป็นเวลาเพื่อการสอนและการสอบ (กองบริ

การการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย 2526: 125)

สำหรับความสำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนั้น วิลเลียม (William 1986: 3-4) กล่าวว่า การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะที่เหมาะสม คือเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น สนใจ เต็มใจ และเสียสละ เพื่อช่วยงานด้านกิจกรรมอย่างเต็มความสามารถ เป็นผู้ที่มีความเชื่อว่าการจัดกิจกรรมนักศึกษาจะเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาให้แก่นักศึกษาได้นอกจากการสอนในชั้นเรียน นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีปฏิภาณ ไหวพริบในการวินิจฉัยสั่งการหรือแก้ปัญหาได้ แต่ปัญหาในส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษานั้นพบว่า อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมไม่มีความรู้ด้านกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้สึกที่ว่า งานกิจกรรมนักศึกษาไม่ได้ช่วยส่งเสริมความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเท่าที่ควร ทำให้อาจารย์ขาดความสนใจที่จะร่วมมือในกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งในการแก้ปัญหาจะต้องพัฒนาระบบบริหารและหันมาให้การสนับสนุนบุคลากรด้านกิจกรรมนักศึกษาให้มากขึ้น เพื่อช่วยและกำลังใจในการปฏิบัติงานและ เป็นการดึงดูดให้อาจารย์เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม (ชูชีพ พุทธประเสริฐ 2523: 225)

ด้านการบริหารและการปกครองนักศึกษา

การสร้างความสำเร็จแก่นักศึกษาน เรื่องบทบาทและสิทธิที่พึงมีต่อมหาวิทยาลัย เป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง จากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นักศึกษาพยายามที่จะเรียกร้องขอมีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัย ซึ่งในขอบเขตของการมีส่วนร่วมนี้ ปีเตอร์ เอช อามาคอส์ (Peter H. Armacost 1970, Asa S. Knowles, editor: 7:24-7:25) ได้กล่าวไว้ว่ามีอยู่ 4 รูปแบบคือ

1. รูปแบบการปฏิเสธ (Model of Denial) การไม่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น
2. รูปแบบขอบเขตของอำนาจ (Sphere of Authority Pattern) ยอมให้นักศึกษามีส่วนร่วมบางส่วน ซึ่งมีขอบเขตของกิจกรรมที่มีส่วนได้มาน้อยเพียงใด 5 ระดับคือ
 - 2.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับนักศึกษาโดยตรง นักศึกษามีบทบาทเต็มที่
 - 2.2 กิจกรรมที่นักศึกษามีส่วนร่วมแต่อยู่ในความดูแลของฝ่ายบริหารหรือคณาจารย์บ้างเล็กน้อย
 - 2.3 กิจกรรมที่อยู่ในรูปของคณะกรรมการ ทั้งฝ่ายบริหารและนักศึกษามีส่วนรับผิดชอบเท่าเทียมกัน
 - 2.4 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายคณาจารย์และผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ นักศึกษาอาจเข้าร่วมได้เล็กน้อย

2.5 กิจกรรมที่เกี่ยวกับคณาจารย์และผู้บริหารโดยตรง นักศึกษาไม่มีโอกาสเข้าร่วมอย่างเด็ดขาด

3. รูปแบบคู่ขนาน (Parallel Government Model) เป็นรูปแบบที่นักศึกษาจัดตั้งคณะทำงานขึ้นมาควบคู่กับฝ่ายคณาจารย์

4. รูปแบบการปกครองชุมชน (Community Government Model) ถือว่ามหาวิทยาลัยเป็นชุมชนหนึ่ง มีลักษณะการทำงานร่วมกันทั้งฝ่ายบริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา แม้ว่าตามหลักสากลเห็นว่านักศึกษาควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมบริหารมหาวิทยาลัย แต่บทบาทนั้นควรกว้างขวาง เพียงใดเป็นเรื่องที่ยังไม่ยุติ ผู้บริหารจะต้องสร้างความเข้าใจแก่บรรดานักศึกษาถึงบทบาทและสิทธิของนักศึกษาต่อมหาวิทยาลัยว่ามีขอบเขตประการใด และโดยหลักการแล้วการที่นักศึกษาเข้ามาในมหาวิทยาลัยเป็นการยอมรับว่าตนจะปฏิบัติตามกฎข้อบังคับทางวินัย ประพฤติแต่สิ่งดีงาม ในกรณีที่ระเบียบวินัยและวิธีปฏิบัติของมหาวิทยาลัยไม่เป็นที่พอใจของนักศึกษา นักศึกษาอาจเสนอความเห็นเพื่อขอแก้ไขด้วยวิธีที่ละมุนละม่อม โดยผ่านองค์การนักศึกษาหรือสโมสรนักศึกษาซึ่งมีผู้แทนของนักศึกษาอยู่ และฝ่ายบริหารมหาวิทยาลัยอาจรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาเพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงกิจการต่างๆ ตามสมควรแก่เหตุ (สวัสดิ์ สุคนธ์รังษี 2525: 32-35)

อย่างไรก็ตามการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบข้อบังคับดังกล่าว พรชูลี อาชาอรัง (2525: 113) ให้ข้อคิดเห็นว่า จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้พิจารณาให้ความเห็นชอบในการเลือกวัตถุประสงค์ การจัดอันดับความสำคัญ ก่อนหลัง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดของระเบียบข้อบังคับ ซึ่งจะมีผลต่อนักศึกษาทางด้านจิตวิทยา ทำให้เกิดความไว้วางใจ ลดข้อสงสัย และพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับที่มีส่วนร่วมกำหนดขึ้น แต่ความล้มเหลวในการปกครองนักศึกษาเท่าที่ผ่านมา ประกอบ คุปรัตน์ (2527: 205-206) กล่าวว่า เกิดจากการปฏิบัติที่แตกต่างกันอย่างตรงกันข้ามใน 2 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 ยึดแนวทางอนุรักษนิยม มองการปกครองเป็นการควบคุม ฝ่ายบริหารคอยจับผิด พยายามทำตัวเหมือนพ่อแม่ งานหลักคือการห้ามปราม การลงโทษ และสอดส่องอย่างใกล้ชิด

รูปแบบที่ 2 เป็นแนวทางตรงกันข้าม คือปล่อยและ放任ทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ แม้บางครั้งจะขัดกับหลักการที่ถูกต้องหรือเป็นผลเสียต่อการดำเนินงานของสถาบันอย่างเห็นได้ชัด

ดังนั้นรูปแบบการปกครองที่ถูกต้อง ประกอบ คุปรัตน์ เสนอว่าควรเป็นรูปแบบของการให้เหตุผลเป็นเครื่องตัดสิน เรียนรู้และเคารพข้อเท็จจริง พิจารณาถึงผลได้ผล

เสียต่อส่วนรวม ไม่ใช่ เรื่องของการสั่งการหรือปฏิบัติตามความพอใจของนักศึกษาอย่าง เดียว แต่ต้อง เป็นรูปแบบที่หนึ่งร่วมโต๊ะคุยกันถึงปัญหาและข้อเท็จจริงได้ ต้องมีการหาข้อตกลงร่วมกัน แม้ข้อขัดแย้งก็ต้องสามารถอภิปรายกันได้และตกลงประนีประนอมกันได้

ด้านการบริการและสวัสดิการของมหาวิทยาลัย

การให้บริการและสวัสดิการของมหาวิทยาลัยหรืองานกิจการนักศึกษา เป็นโปรแกรมของสถาบันที่มีความมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนานักศึกษาโดยใช้วิธีการจัดบริการ จัดกิจกรรมและควบคุมดูแลนักศึกษา (Miller and Prince 1976: 12) และเป็นโปรแกรมเฉพาะที่จัดให้นักศึกษาที่ไม่คลอบคลุมถึงการเรียนการสอนในห้องเรียน (Carter V. Good 1973: 530) ซึ่งมีขอบข่ายงานกว้างขวางมาก ในแต่ละสถาบันอาจกำหนดขอบข่ายหรือโครงสร้างของงานแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและแนวนโยบายของสถาบัน แต่โดยทั่วไปสามารถกำหนดขอบข่ายงานออกเป็น 4 ด้านคือ

1. ด้านบริการและสวัสดิการ ได้แก่ การบริการด้านแนะแนวทุกรูปแบบ บริการสุขภาพ การให้ทุนการศึกษา การทดสอบความถนัด การจัดหางาน บริการอาหาร บริการศิษย์เก่า และงานบริการทั่วไป
2. ด้านการควบคุมและวินัยนักศึกษา ได้แก่ การรับนักศึกษาเข้าศึกษา การเก็บและรักษาระเบียนประวัติ วินัยและการรับผิดชอบในชีวิตความเป็นอยู่ บริการหอพัก
3. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมนักศึกษาที่ส่งเสริมด้านวิชาการ และชีวิตนักศึกษา กิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม กิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ
4. ด้านวิชาการ ได้แก่ บริการด้านวิชาการที่เกิดขึ้นภายนอกห้องเรียน เป็นบริการที่แตกต่างจากการสอนในห้องเรียน เช่น การปฐมนิเทศ การสอนซ่อมเสริม การสอนนักศึกษาตามหอพัก (Tripp, quoted in Knowles 1978: 4001-4002)

สำหรับด้านการบริการและสวัสดิการของมหาวิทยาลัยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัญหาและความต้องการของนักศึกษาในด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดบริการด้านอาหารและการให้บริการห้องสมุด ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ การจัดสาธารณูปโภคต่างๆภายในมหาวิทยาลัย เช่น ห้องน้ำห้องส้วม สถานที่นั่งพักผ่อนใต้ร่มไม้ สถานที่นั่งทำงานของนักศึกษา บริการโทรศัพท์ โทรทัศน์ โทรเลข เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาตามความจำเป็นซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 100-101) กล่าวว่า มหาวิทยาลัยควรจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การจัดให้มีพื้นที่สีเขียว การจัดที่นั่งพักผ่อน ที่นั่งทำงานให้แก่ศึกษา ให้อยู่ในสภาพที่สะอาดสวยงาม เป็นระเบียบและเพียงพอ ย่อมทำให้นักศึกษาสะดวกสบาย และรู้สึกมีความสุขที่เข้ามาอยู่ในสถาบันของตน นอกจากนี้การจัด

สภาพแวดล้อมทางกายภาพยังครอบคลุมถึงสภาพห้องเรียน จำนวนและชนิดของอุปกรณ์ สิ่งเหล่านี้ต้องอยู่ในสภาพที่เหมาะสม และมีปริมาณเพียงพอกับการใช้งาน (จินตนา ยูนพันธ์ 2527: 58)

2. การจัดการด้านอาหาร นิสิตนักศึกษาเป็นวัยที่ต้องการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ มหาวิทยาลัยควรพึงยึดมั่นในการเลือกอาหารที่ดี ราคาถูก และมีคุณค่าให้แก่นักศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา ใน พรชูลี อาชาวอรุณ, บรรณาธิการ 2525: 35) ลักษณะและขอบข่ายของการจัดการนี้จะเกี่ยวข้องกับงานโภชนาการ การจัดและควบคุมโรงอาหารและโรงครัว การบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ในการบริการอาหาร การให้บริการโครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น ซึ่งผลสรุปจากกลุ่มสัมมนาภิจักรนัศึกษานักศึกษาของวิทยาลัยครูในประเทศไทย ทำให้ทราบว่า การให้บริการอาหารยังมีสภาพปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอยู่หลายประการ กล่าวคือ อาคารสถานที่ยังมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา บริเวณขายอาหารคับแคบ จำนวนที่นั่งไม่เพียงพอ ลักษณะตัวอาคารไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีทางระบายน้ำ ไม่มีที่ทิ้งขยะ และสภาพของโรงอาหารไม่อยู่ในสภาพที่ควบคุมความสะอาดได้ ตลอดจนผู้บริการอาหารยังไม่มีคุณสมบัติเป็นที่น่าพึงพอใจ ปัญหาที่ตามมาคือทำให้อาหารไม่สะอาดด้วย (สายพิณ ธรรมบำรุง 2527: 64) เช่นเดียวกับการศึกษาสภาพการบริการด้านอาหารในสถาบันอื่นๆ ซึ่งพบปัญหาที่คล้ายคลึงกันว่า นักศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับความสะอาดของสถานที่และอาหาร ความสะดวกในการใช้บริการ คุณภาพของอาหารและราคา สำหรับแนวทางแก้ปัญหานี้จึงต้องอบรมให้คำแนะนำผู้ประกอบการชาย และให้ผู้ประกอบการชายได้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับสถาบัน นอกจากนี้สถาบันจะต้องควบคุมดูแลรักษาโรงอาหารให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ มีที่ระบายน้ำทิ้ง สร้างที่กำจัดขยะ มีที่นั่งรับประทานที่สะอาดและเพียงพอ (สายพิณ ธรรมบำรุง 2527: 72)

3. การให้บริการห้องสมุด ห้องสมุดเป็นทรัพยากรที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เพื่อการส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง (Douglas อ้างถึงใน นิธิมา สังคะหะ 2527: 1-2) ห้องสมุดควรจัดบริการในลักษณะต่างๆ ที่กระตุ้นความสนใจของนักศึกษาให้เข้าใช้บริการ ตั้งแต่การจัดสภาพบรรยากาศของห้องสมุด การจัดแผ่นป้ายแสดงตำแหน่งทิศทางเพื่อสะดวกในการค้นหา การจัดบริการพิเศษต่างๆ และการแนะนำปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุดแก่นักศึกษา ทั้งนี้ ชูบ กาญจนประกร (2519: 8) ได้กล่าวถึงความคาดหวังของผู้ใช้ห้องสมุดว่า ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดอาจจำแนกได้เป็น 4 รูปแบบที่สำคัญคือ

1. ความคาดหวังที่จะใช้ห้องสมุดเพื่อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความรู้ทั่วไปให้แก่ตัวเอง

2. ความต้องการที่จะหาข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย
3. ความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือ แนะนำในการศึกษาค้นคว้า เมื่อประสบปัญหาการใช้บริการห้องสมุด
4. ความต้องการที่จะได้เห็นความเป็นระเบียบของห้องสมุด ซึ่งอาจอำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเป็นไปโดยสะดวก ทั้งเทคนิคการจัดห้องสมุด รวมทั้งภาวะแวดล้อมและเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ

จากการศึกษาของ จิณีดี บึงตระกูล (2522: 4-37) พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่วนใหญ่ใช้บริการห้องสมุดน้อยมาก เนื่องจากมีความยุ่งยากลำบากในการค้นหาหนังสือที่ต้องการ ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้บริการเท่าที่ควร หนังสือส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ และวิธีการสอนของอาจารย์ไม่ช่วยให้นักศึกษาใช้ห้องสมุด ทั้งที่ห้องสมุดทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่การที่นักศึกษาใช้ห้องสมุดได้ไม่เต็มที่นี้ จารุวรรณ สินธุโสภณ (2523: 90) กล่าวว่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมิใช่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น มหาวิทยาลัยในประเทศอื่นก็ประสบปัญหาเช่นกัน ความพยายามที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาใช้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการให้คำแนะนำ การอธิบาย และการสอน ซึ่งวิธีการสอนในขณะนี้มีอยู่ 7 วิธี คือ 1) สอนตัวต่อตัวตามแต่โอกาสหรือความจำเป็น 2) บรรยาย 3) บรรยายและนำชมห้องสมุด 4) ใช้สื่อทัศนวัสดุ 5) จัดช่วงบำบัดปัญหาการทำรายงาน 6) บรรยายแทรกในวิชาต่างๆ และ 7) บรรยายเป็นวิชาตามหลักสูตร อย่างไรก็ตามจากสภาพความเป็นจริงปรากฏว่า ยังมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่มองข้ามความสำคัญของการสอนหรือแนะนำให้นักศึกษาได้รู้จักวิธีใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง (นิธิตา สังคหะ 2527: 2)

การจัดการศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ความเป็นมาและปรัชญาการศึกษา

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี สถาปนาขึ้นมาจากวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมีฐานะเป็นกรมในทบวงมหาวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีปรัชญาการศึกษาเน้นทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติเพื่อผลิตวิศวกร นักวิทยาศาสตร์ และครูอาชีวศึกษาในระดับปริญญา ให้มีความรู้ความสามารถในด้านการวิจัยและพัฒนา และสามารถปฏิบัติงานได้ทันทีอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันนี้มีคณาจารย์ที่ทรงคุณวุฒิและความสามารถนับเป็นอันดับสูงแห่งหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาไทย กล่าวคือในปีการศึกษา 2530 มีคณาจารย์

ประจำระดับปริญญาเอก 32 คน ปริญญาโท 138 คน และปริญญาตรี 73 คน เพื่อทำการสอน วิจัย และพัฒนาในคณะวิชาดังนี้

1. คณะวิศวกรรมศาสตร์ การจัดการศึกษามีเป้าหมายที่จะผลิตวิศวกรที่มีความรู้พร้อมที่จะประกอบอาชีพวิศวกรรม ทั้งในด้านออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การควบคุมงานผลิตหรือก่อสร้าง ใช้เวลาศึกษาตลอดหลักสูตร 5 ปี จำนวนหน่วยกิต 190 หน่วยกิต และหลักสูตร 2 ปี สำหรับนักศึกษาที่เข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3 จากการสอบคัดเลือกโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี นักศึกษาที่เข้าศึกษาตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เมื่อเรียนครบวิชาที่กำหนดให้สำหรับบัณฑิต ป.วส. และได้คะแนนตามเกณฑ์มาตรฐาน นักศึกษาจะได้รับบัณฑิต ป.วส. ด้วยการจัดชั้นเรียนในชั้นปีที่ 1 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จัดนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ออกเป็น 18 กลุ่มโดยไม่ได้แยกภาควิชา ในชั้นปีที่ 2 คณะจะพิจารณาจัดนักศึกษาเข้าศึกษาในภาควิชาต่างๆ โดยพิจารณาจากความประสงค์ของนักศึกษา คะแนนเฉลี่ยสะสม และจำนวนหน่วยกิตจากการศึกษาในชั้นปีที่ 1 เป็นหลัก เพื่อเข้าศึกษาในภาควิชาวิศวกรรมเคมี ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกล ภาควิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า และภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม

การรับนักศึกษาในคณะวิศวกรรมศาสตร์ รับนักศึกษาจากการสอบคัดเลือกโดยทบวงมหาวิทยาลัย ประมาณปีละ 360 คน รับจากการสอบคัดเลือกโดยมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค รวมทั้งภูมิภาคปีละ 35 คน และรับโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นผู้สอบคัดเลือกเองจากผู้สำเร็จหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.วส.) จากวิทยาลัยแห่งอื่นในสาขาที่สถาบันเปิดสอน เพื่อเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3 อีกประมาณปีละ 35 คน

2. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ การศึกษาในระดับปริญญาตรีทำการสอน 2 หลักสูตรคือ

2.1 หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) เป็นหลักสูตร 4 ปี จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 150 หน่วยกิต เน้นการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรวิทยาศาสตร์ที่ขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยอื่นๆ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ สามารถทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิต จากแนวการจัดหลักสูตรดังกล่าว นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาโทในชั้นปีที่ 3 จากวิชาโทที่เปิดสอนในคณะ และหรือวิชาโทที่เปิดสอนในคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยเลือกวิชาโทได้จาก 1 หรือ 2 สาขาวิชา มีหน่วยกิตรวม 15 หน่วยกิต ซึ่งการศึกษาวิชาโทในคณะวิศวกรรมศาสตร์ใช้เกณฑ์มาตรฐานเดียวกับนักศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์

การรับนักศึกษาในหลักสูตรนี้ รับนักศึกษาจากการสอบคัดเลือกโดยทบวง

มหาวิทยาลัยประมาณปีละ 150 คน และรับจากการสอบคัดเลือกโดยมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค รวมทุกภูมิภาคปีละ 20 คน เพื่อเข้าศึกษาในภาควิชาคณิตศาสตร์ ภาควิชาเคมี ภาควิชาฟิสิกส์ และภาควิชาจุลชีววิทยา

2.2 หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (ค.อ.บ.) เป็นหลักสูตร 2 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี โครงสร้างของหลักสูตรจึงประกอบด้วยวิชาทางวิศวกรรมและวิชาทางการศึกษา รวมหน่วยกิตตลอดหลักสูตรประมาณ 73-83 หน่วยกิตตามแต่สาขาวิชาที่ศึกษาซึ่งได้แก่ สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล สาขาวิศวกรรมโยธา และสาขาวิศวกรรมไฟฟ้า ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว นอกจากจะมีความสามารถทางด้านการบริหารการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรวิชาช่างแล้ว ยังมีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติด้านวิศวกรรม สามารถประกอบอาชีพทางวิศวกรรมตามที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบอาชีพทางวิศวกรรม (ก.ว.) ด้รับรอง การรับนักศึกษาจะรับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.วส.) เข้าศึกษาสาขาวิชาละ 15 คน

พื้นฐานและภูมิหลังนักศึกษา

เนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาของรัฐ เน้นการเรียนการสอนเฉพาะทาง ประกอบกับเป็นสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มุ่งยกระดับการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับช่าง เทคนิคให้ถึงขั้นปริญญา ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจึงมาจากสายการศึกษาต่างๆ ดังนี้

สายที่ 1 นักศึกษาที่มาจากสายสามัญชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าสายวิทยาศาสตร์ ไม่จำกัดเพศ เพื่อเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ทั้งสองคณะ ซึ่งจะผ่านการสอบคัดเลือกมา 2 ระบบคือ ระบบการสอบคัดเลือกโดยทบวงมหาวิทยาลัย (ส่วนกลาง) และระบบการสอบคัดเลือกโดยมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค จากนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในแต่ละภูมิภาค ที่มีผลการศึกษายู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมีวัตถุประสงค์ในการรับนักศึกษาจากภูมิภาคต่างๆ เพื่อกระจายบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปพัฒนาความเจริญก้าวหน้ายังภูมิภาคของตนหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว

สายที่ 2 นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.วส.) จากวิทยาลัยเทคนิคหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษาต่างๆ เพื่อเข้าศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด ทั้งนี้เพื่อเป็นการคงลักษณะเฉพาะของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีในอันที่จะผลิตช่างเทคนิคและครูอาชีวศึกษาระดับปริญญาโดยตรง การสอบคัดเลือกในสายนี้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจะเป็นผู้สอบคัดเลือกเอง เพื่อเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 3 เรียนร่วมกับนักศึกษา

สายที่ 1 ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ หรือเพื่อเข้าศึกษาในชั้นปีที่ 4 ของหลักสูตรครุศาสตร์
อุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ (หลักสูตร ค.อ.บ. ชั้นปีที่
1,2 เรียกว่าชั้นปีที่ 4,5)

เนื่องจากมีความแตกต่างกันในแต่ละสายการศึกษา ทำให้มีพื้นฐานและภูมิหลังของ
นักศึกษาค่อนข้างแตกต่างกันคือ

1. นักศึกษาส่วนกลางที่ผ่านการสอบคัดเลือกโดยทบวงมหาวิทยาลัย มีจำนวนทั้ง
สิ้นร้อยละ 82 ของนักศึกษาทั้งหมด เป็นนักศึกษาที่มีภูมิลำเนาส่วนใหญ่อยู่ในเขตกรุงเทพ
มหานครและภาคกลาง มาจากครอบครัวที่มีฐานะ เศรษฐกิจปานกลางถึงค่อนข้างดี นักศึกษา
กลุ่มนี้เลือกเข้าศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีโดยเฉลี่ยเป็นอันดับที่ 4-5
จากการศึกษาของ วรณา บุณยโชติ และนวลจันทร์ มาลากรอง (2527: 152-155)
พบว่า นักศึกษากลุ่มนี้มีความต้องการที่จะออกไปสอบคัดเลือกเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์
ร้อยละ 9 และร้อยละ 32 ในคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์

2. นักศึกษาส่วนภูมิภาค ผ่านการสอบคัดเลือกโดยทบวงมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค
ส่วนใหญ่มาจากชนบททางไกล ครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม ฐานะทางเศรษฐกิจจึงค่อนข้าง
ยากจน และมักมีพื้นความรู้ต่ำกว่านักศึกษาในส่วนกลาง ทำให้มีปัญหาในการเรียนและ
การใช้ชีวิตในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ซึ่งส่งผลต่อการศึกษาของนักศึกษา
โดยเห็นได้จากสถิติผลการศึกษตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 ถึง 2525 จากจำนวนนักศึกษา
ที่ผ่านเข้ามาศึกษาในระบบนี้ จำนวน 205 คน จบการศึกษาเพียง 126 คน หรือร้อยละ
61.46 เท่านั้น อย่างไรก็ตามสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีได้ให้ความช่วยเหลือ
แก่นักศึกษากลุ่มนี้เท่าที่จะมิอยู่ เช่น ให้สิทธิเข้าพักในหอพักของสถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าธนบุรี (รับได้เฉพาะนักศึกษาชาย) ก่อนนักศึกษาทั่วไปเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายของ
นักศึกษา แต่ความช่วยเหลือในด้านทุนการศึกษายังคงใช้เกณฑ์พิจารณาเช่นเดียวกับนักศึกษา
ทั่วไป

3. นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษามาจากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ป.ว.ส.)
ผ่านการสอบคัดเลือกโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นผู้จัดสอบเองนั้นเป็นนักศึกษา
ที่มีพื้นการศึกษามาจากสายอาชีวศึกษาโดยตรง นักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกได้จึงเป็น
นักศึกษาที่เรียนดีในกลุ่มนักศึกษาสายอาชีวศึกษาดำรงกัน ลักษณะนักศึกษาส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพ
และการแสดงออกแตกต่างจากสายสามัญศึกษา นักศึกษาบางคนเคยประกอบอาชีพก่อนศึกษา
และบางคนประกอบอาชีพระหว่างศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มีข้อนำ
สังเกตว่านักศึกษาสายนี้ส่วนใหญ่มักไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

อนึ่ง เนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางที่

เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปีหนึ่งๆ จึงมีนักศึกษาชายมากกว่านักศึกษาหญิง เป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2530 มีนักศึกษาชายจำนวน 1,734 คน หรือร้อยละ 91.36 นักศึกษาหญิงจำนวน 164 คน หรือร้อยละ 8.64

การให้บริการและสวัสดิการของมหาวิทยาลัย

ในที่นี้จะกล่าวถึงการดำเนินงานเฉพาะที่จัดเป็นบริการให้แก่นักศึกษา ดังนี้

1. บริการด้านสุขภาพ อยู่ในความรับผิดชอบของงานสวัสดิการและอนามัย มีหน้าที่ดูแลและจัดบริการด้านสุขภาพอนามัย ความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาและข้าราชการของสถาบัน ควบคุมดูแลการจำหน่ายอาหารในสถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีและครอบคลุมถึงการจัดบริการหอพักนักศึกษา การบริการสุขภาพมีพยาบาลประจำการในเวลาราชการ และ แพทย์ 1 นาย ที่มาทำการตรวจรักษาโรคปัจจุบันทั่วไป ทุกวันจันทร์ พุธ และ ศุกร์ สัปดาห์ละ 3 วัน ในระหว่างเวลา 12.00-13.30 น. นอกจากนี้ยังให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพ ประมูดยาบาลทำบาดแผลเล็กน้อย นำคนไข้ส่งโรงพยาบาลถ้าจำเป็น

2. งานแนะแนวการศึกษาและอาชีพ บริการให้คำปรึกษาแนะแนวในด้านการศึกษาและอาชีพและปัญหาต่างๆในด้านส่วนตัวของนักศึกษา โดยมีนักแนะแนวการศึกษาประจำการ ให้บริการข้อมูลด้านการศึกษาอาชีพ การจัดปฐมนิเทศ บัณฑิตนิเทศ และการบรรยายพิเศษต่างๆ จัดส่งนักศึกษาออกฝึกงานตามหลักสูตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นหน่วยบริการจัดหางาน และพิจารณาทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษา

3. ทุนอุดหนุนการศึกษา การให้ทุนอุดหนุนการศึกษาตามระเบียบสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ว่าด้วยการให้ทุนอุดหนุนการศึกษา พ.ศ. 2529 ข้อ 5 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจัดทุนการศึกษาเป็น 3 ประเภทคือ

3.1 ทุนการศึกษาจากเงินรายได้ของสถาบัน โดยนักศึกษาจะได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมหน่วยกิตที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษานั้นๆ ทุนประเภทนี้จัดให้ประมาณปีละ 10% ของจำนวนนักศึกษา

3.2 ทุนการศึกษาที่ได้รับจัดสรรจากเงินงบประมาณแผ่นดิน จัดให้แก่ นักศึกษาตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละคณะ รวมประมาณปีการศึกษาละ 50 ทุนๆ ละ 3,000 บาท

3.3 ทุนการศึกษาอื่นๆที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจัดสรรให้ เช่น ทุนจากหน่วยงาน องค์กรรัฐวิสาหกิจ ที่ประสงค์มอบทุนการศึกษาเป็นแต่ละปีไป ซึ่ง

ในปีการศึกษา 2530 นี้ มีจำนวนทุนจากแหล่งต่างๆรวมทั้งสิ้น 406,133.50 บาท

4. งานกิจกรรมนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีให้นักศึกษา ดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษานำโดยของสภานักศึกษาและสโมสรนักศึกษา สภานักศึกษาได้รับเลือกมาจากภาควิชาต่างๆ เป็นผู้แทนของภาควิชาตามอัตราส่วนนักศึกษา 60 คน ต่อสมาชิกสภา 1 คน สภานักศึกษามีหน้าที่พิจารณา ควบคุม ตรวจสอบนโยบาย งบประมาณ และการดำเนินงานของสโมสรนักศึกษา เพื่อเสนอสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีพิจารณาสั่งการ ส่วนสโมสรนักศึกษาได้มาจากการเลือกตั้งทั่วไปของนักศึกษา ประกอบด้วยนายกสโมสรนักศึกษา 1 คน อุปนายก 2 คน ประธานนักศึกษาของแต่ละภาควิชา ภาควิชาละ 1 คน และประธานอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ สโมสรศึกษาดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ และให้สอดคล้องกับการดำเนินงานของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ลักษณะการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่จะได้รับความร่วมมือดีพอสมควรจากผู้บริหาร อาจารย์ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือดีปานกลาง แต่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมน้อยเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น นักศึกษาเป็นห่วงเรียนมากเพราะหลักสูตรมีจำนวนหน่วยกิตมากและมีชั่วโมงปฏิบัติการมาก งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมมีจำนวนจำกัดทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรม สุวิชัย เศรษฐเสถียร (2531: 2) ให้ความเห็นต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีว่า มีนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาที่ยังไม่ชัดเจน นโยบายในการผลิตบัณฑิตมุ่งเน้นแต่ด้านวิชาการด้านเดียว กิจกรรมนักศึกษาที่จัดขึ้น ผู้บริหาร อาจารย์ ให้ความสนใจและส่งเสริมไม่มากเท่าที่ควร จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นหลายด้าน เช่นการขาดงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ในการจัดกิจกรรมนักศึกษา นอกจากนี้นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เห็นความสำคัญและไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา การจัดและดำเนินกิจกรรมนักศึกษาขาดการวางแผน ไม่มีการประเมินผลที่เหมาะสม และไม่นำผลจากการประเมินผลกิจกรรมนักศึกษามาใช้ปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรม จึงทำให้กิจกรรมนักศึกษาที่จัดขึ้นไม่มีประสิทธิภาพไม่ได้รับความสนใจจากนักศึกษาส่วนใหญ่และไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

อย่างไรก็ตามกิจกรรมนักศึกษาที่นักศึกษาให้ความสนใจสูงคือกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมที่ได้รับความสนใจรองลงมาคือ กิจกรรมชมรมค่ายอาสาพัฒนา ทั้งนี้ทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจะมีการออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทในภาคฤดูร้อนทุกปี ซึ่งนักศึกษาสามารถนำความรู้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้โดยตรง จึงได้รับความนิยมสูงและประสบความสำเร็จมาก นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ และจากทบวงมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่ง

5. การให้บริการห้องสมุด หอสมุดของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นแบบศูนย์รวม (Centralization) มีเพียงแห่งเดียวในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี หนังสือเอกสารเพื่อการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่จะ เน้นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การดำเนินงานอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักหอสมุด สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี การให้บริการ ห้องสมุดเปิดบริการทุกวันในภาคการศึกษาปกติ หยุดเฉพาะวันนักขัตฤกษ์ ภาคฤดูร้อนเปิดทำการเฉพาะวันจันทร์-วันศุกร์ การแนะนำวิธีใช้ห้องสมุดจะบริการเฉพาะผู้ที่แสดงความจำนงขอรับบริการเท่านั้น

6. การจัดหอพักนักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงใช้ชีวิตเดินเรียน แต่เนื่องจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตั้งอยู่ในเขตชานเมือง ทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลาเดินทางมาศึกษามากนักศึกษาล้วนจึงนิยมเช่าหอพักเอกชนซึ่งอยู่ใกล้สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ส่วนหอพักของทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีมีจำนวนจำกัด และให้บริการได้เฉพาะนักศึกษาชาย ประมาณ 96 คนเท่านั้น การจัดบริการในหอพักสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ได้แก่ บริการดูแลในเรื่องที่พัก การซักผ้าที่นอน ให้บริการที่อ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และห้องสันทนาการทั่วไป โดยคิดค่าบริการภาคการศึกษาละ 900 บาท ไม่รวมค่าอาหารที่นักศึกษาต้องจัดหาเอง

7. การจัดอาจารย์ที่ปรึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีจัดทำคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาทุกปีการศึกษา เพื่อมอบให้อาจารย์ที่ปรึกษาทุกระดับชั้นปี ในคู่มือจะประกอบด้วย ปฏิทินการศึกษา ขั้นตอนการลงทะเบียน ระเบียบปฏิบัติ หลักเกณฑ์ ประกาศ คำสั่ง และข้อแนะนำต่างๆในการให้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา นอกจากนี้จัดให้มีการประชุมอาจารย์ที่ปรึกษาระดับคณะ ปีการศึกษาละ 1 ครั้ง สำหรับการดูแลนักศึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 1 ท่าน ดูแลนักศึกษาค่อนข้างมาก กล่าวคืออาจารย์ที่ปรึกษา 1 ท่าน ต่อนักศึกษา 1 ชั้นปีของภาควิชา ซึ่งจะมีนักศึกษาประมาณ 30 คน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นิพนธ์ คันธเสวี (2518: 2) ได้ศึกษาปัญหาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เกี่ยวกับการเรียนและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518 โดยพิจารณาปัญหา 3 ด้านคือ 1) ปัญหาเกี่ยวกับตัวนิสิตเอง 2) ปัญหาที่เกิดจากอาจารย์ และ 3) ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ อุปกรณ์และระบบบริหาร ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิสิตประสบปัญหาพื้นความรู้ใน

บางวิชาไม่ดีเพียงพอ ขาดแรงจูงใจในการเรียน มีทัศนคติไม่ดีต่อวิชาเรียน ปรับตัวกับระบบการเรียนไม่ได้ ขาดความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ มีปัญหาเศรษฐกิจ อาจารย์ไม่มีความสามารถในการสอนคิดว่าตนมีหน้าที่สอนเพียงอย่างเดียว ตำราเอกสารในบางวิชาไม่เพียงพอและนิสิตส่วนใหญ่มักประสบปัญหาที่ยากเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (2520: 2-6) ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการเรียน และปัญหาสวัสดิการของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2, 3 และ 4 ทุกคน จำนวน 1,079 คน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นแบบปลายเปิด และปิด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ปัญหาส่วนตัว นักศึกษาส่วนใหญ่มักมีปัญหาขณะศึกษา ได้แก่ ปัญหาเรื่องทุนการศึกษา ปัญหาสุขภาพซึ่งรวมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นนักศึกษาต่างจังหวัด
2. ปัญหาด้านการเรียน มีปัญหาเรื่องบรรยากาศทางการเรียนในคณะและภาควิชา ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา ปัญหาการพบคณบดี หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ที่ปรึกษา โอกาสการเลือกเรียนวิชาที่ชอบและสนใจ และความรู้สึกเบื่อเรียน
3. ปัญหาด้านสวัสดิการ นักศึกษาส่วนใหญ่พอใจบริการหอพักมหาวิทยาลัย และบริการห้องสมุด แต่ไม่พอใจเรื่องห้องปฏิบัติการ (ห้องแล็บ) โรงอาหารของมหาวิทยาลัย สวัสดิการรักษายาบาล ห้องน้ำห้องส้วม และห้องสหนาการของนักศึกษา

อรพินทร์ นิมิตรนิวัดน์ (2522: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาส่วนตัวและสัมฤทธิ์ผลของนักศึกษามหาวิทยาลัย 9 แห่ง จำนวน 1,529 คน โดยใช้แบบสำรวจปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสำรวจปัญหามูนีย์ (Mooney Problem Checklist) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ปัญหาส่วนตัวด้านการเงิน ด้านกิจกรรม และการบริการของมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนกลาง ปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงิน ด้านกิจกรรม และการบริการของมหาวิทยาลัย ด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว ด้านการปรับตัวทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค โดยที่ปัญหาส่วนตัวด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม ด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน สามารถใช้ทำนายสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาส่วนกลางได้ ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคทำนายได้แก่ ปัญหาส่วนตัวด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านการเงิน ด้านอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน และด้านความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม

ทรงศรี ลิทธิทรัพย์ (2522: 87) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาส่วนตัวระหว่าง นักศึกษาปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตร กับผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตรในมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรจำนวน 579 คน และนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร จำนวน 425 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสำรวจปัญหาตนเอง ผลการวิจัยพบว่า

1. ในกลุ่มนักศึกษาที่จะสำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร ชายมีปัญหามากกว่าหญิงในหมวดเพศ และหมวดการเงิน ส่วนกลุ่มนักศึกษาที่จะสำเร็จตามกำหนดเวลาของหลักสูตร ชายมีปัญหามากกว่าหญิง ในหมวดการเงินและเพศเช่นกัน แต่หญิงมีปัญหามากกว่าชายในหมวดอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน

2. นักศึกษาปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร จะมีปัญหามากกว่านักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตร ในหมวดการเงิน บ้านและสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว โดยเฉพาะ นักศึกษาชายปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร จะมีปัญหามากกว่าชายปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรในหมวดการเงิน ส่วนนักศึกษาหญิงปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษาหลังกำหนดเวลาของหลักสูตร จะมีปัญหามากกว่าหญิงปีสุดท้ายที่จะสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาของหลักสูตรในหมวดบ้านและสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัว

3. โดยภาพรวมพบว่านักศึกษาชายมีปัญหาล้วนส่วนตัวมากกว่านักศึกษาหญิงในหมวดการเงิน เพศ และรวมทุกหมวด แต่มีปัญหาล้วนตัวน้อยกว่าในหมวดอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน

ศิริลักษณ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2523: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อเปรียบเทียบปัญหาด้านต่างๆ 7 ด้าน คือ ปัญหาการเรียน ปัญหาสังคม ปัญหาการเงิน ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการใช้เวลาว่าง และปัญหาครอบครัว ตามตัวแปร เพศ ชั้นปี สถานที่พัก และคณะ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2522 จำนวน 528 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีปัญหาเรื่องลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ปัญหาการเรียน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการใช้เวลาว่าง ปัญหาสังคม ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการเงิน และปัญหาครอบครัว

2. นักศึกษาชายมีปัญหาการเงิน ปัญหาที่อยู่อาศัย และปัญหาการใช้เวลาว่าง มากกว่านักศึกษาหญิง ส่วนปัญหาอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

3. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีปัญหาการเงินมากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนปัญหาอื่น ๆ

นักศึกษาแต่ละชั้นปีมีปัญหาไม่แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่อยู่หอพักของมหาวิทยาลัยมีปัญหาคอครบครวน้อยกว่านักศึกษาที่ไม่ได้อยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ส่วนปัญหาอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

5. นักศึกษาแต่ละคณะมีปัญหาแตกต่างกันทุกด้าน ยกเว้น ปัญหาสุขภาพ

สุภาพรรณ โศตรจรัส (2524: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาการปรับตัวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหาตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากปัญหาการปรับตัวทั้ง 11 ด้าน ของนิสิตจำนวน 2,009 คน ผลการศึกษาในส่วนปัญหาการปรับตัวทั้ง 11 ด้าน พบว่านิสิตประสบปัญหามากที่สุดในด้าน การปรับตัวทางการเรียน และประสบปัญหาน้อยที่สุดในการปรับตัวทางเพศ ปัญหาที่นิสิตประสบค่อนข้างมากได้แก่ ด้านกิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการปรับตัวทางอารมณ์และส่วนตัว ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพและการศึกษา และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนปัญหาที่นิสิตประสบค่อนข้างน้อยได้แก่ ด้านศีลธรรมและศาสนา ด้านสุขภาพและพัฒนาการทางร่างกาย ด้านการเงินและที่อยู่อาศัย ด้านบ้านและครอบครัว

ยี่สุน เสรีบุรณะพงศ์ (2526: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัญหาส่วนตัว สังคมและการเรียนของนิสิตต่างจังหวัด ซึ่งกำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัญหาตามตัวแปร เพศ ภูมิลำเนา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2526 จำนวน 217 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตต่างจังหวัดในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร มีปัญหาทั้ง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ปัญหาการเรียน ปัญหาส่วนตัว และปัญหาสังคม นิสิตชายและนิสิตหญิงมีปัญหาส่วนตัวแตกต่างกันมากที่สุด โดยเฉพาะนิสิตชายมีปัญหามากกว่านิสิตหญิงในทุกด้าน นิสิตที่อยู่ภูมิลำเนาต่างกันและระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่างกันมีปัญหาส่วนตัว ปัญหาสังคมแตกต่างกัน ส่วนปัญหาการเรียนไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่างกัน มีปัญหาทางการเรียนแตกต่างกันมากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาสังคมและปัญหาส่วนตัว

วรรณา ปุณฺณโชติ และวัชร ทรัพย์มี (2527: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการของนิสิตนักศึกษา และการให้บริการปรึกษาแนะแนว กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยของรัฐ 20 แห่ง จำนวน 3,029 คน ผลการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการพบว่า

1. นิสิตนักศึกษามีปัญหาร้อยละสูงสุดในด้านต่างๆ คือ ร้อยละ 13 มีปัญหาด้านสุขภาพ ร้อยละ 7 มีปัญหาด้านการเงิน ร้อยละ 36 มีปัญหาด้านกิจกรรมและการพักผ่อน

หย่อนใจ ร้อยละ 9 มีปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ร้อยละ 10 มีปัญหามากในด้านบุคลิกภาพ ร้อยละ 16 มีปัญหามากในด้านอารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตน ร้อยละ 18 มีปัญหาด้านเพศ ร้อยละ 15 มีปัญหาด้านบ้านและครอบครัว และร้อยละ 25 มีปัญหามากในด้านการปรับตัวทางการเรียน

2. ความต้องการของนิสิตนักศึกษา มีความต้องการอย่างมากในแต่ละเรื่องดังนี้ ร้อยละ 48 ต้องการอุปกรณ์การเรียนอย่างเพียงพอ ร้อยละ 47 ต้องการอิสรภาพในการเลือกเรียนวิชาที่ชอบบางวิชา ร้อยละ 34 ต้องการตัวเตอร้ในวิชาต่างๆ ร้อยละ 32 ต้องการปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น ร้อยละ 20-21 ต้องการคำแนะนำจากแพทย์ ทูนาการศึกษารายได้พิเศษ รัฐบาลธรรมทางศาสนา ร้อยละ 15 ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัยและร้อยละ 13 ต้องการความรู้เรื่องเพศ

3. นิสิตนักศึกษาชายมีปัญหามากกว่านิสิตนักศึกษาหญิงในด้านการเงิน กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อนและการเข้าสังคม เพศ ปัญหาสภาพครอบครัว แต่นิสิตนักศึกษาหญิงมีปัญหามากกว่าในด้านสุขภาพ อารมณ์และความรู้สึกเกี่ยวกับตน

4. นิสิตนักศึกษาชายมีความต้องการมากกว่านิสิตนักศึกษาหญิงในเรื่อง ต้องการทำงานนอกเวลาเพื่อหาเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน ความรู้เรื่องเพศ อิสรภาพในการเลือกวิชาเรียน แต่นิสิตนักศึกษาหญิงมีความต้องการในเรื่องตัวเตอร้ในวิชาต่างๆ

อำเภอพรรณานิคม พุศัศรัสวัสดิ์ (2529: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการบริการด้านกิจการนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ณ ศาลายา ที่ศึกษาในภาคปลาย ปีการศึกษา 2528 จำนวน 562 คน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาด้านการเงิน ปัญหาด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ปัญหาด้านครอบครัว ปัญหาด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตน ปัญหาด้านบริการของมหาวิทยาลัย ปัญหาด้านการเรียนและปัญหาด้านกิจกรรมนักศึกษา อยู่ในระดับน้อยถึงระดับปานกลาง นักศึกษาชายมีปัญหาด้านการเงินมากกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาต่างกันมีปัญหาด้านการเงินต่างกัน เมื่อพิจารณาดังสถานที่ตั้งของสถานศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักศึกษาหญิงที่จบการศึกษามาจากเขตกรุงเทพมหานคร มีปัญหาด้านครอบครัว และด้านกิจกรรม นักศึกษามากกว่านักศึกษาหญิงที่จบการศึกษามาจากจังหวัดอื่นๆ ส่วนนักศึกษาชายที่เรียนในสาขาวิชาต่างกันจะมีปัญหาด้านครอบครัวแตกต่างกัน ในด้านความต้องการพบว่านักศึกษาต้องการบริการปฐมนิเทศ บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา ทูนาการศึกษา บริการด้านกิจกรรมนักศึกษา และบริการอื่นๆอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบความต้องการพบว่านักศึกษาชายมีความต้องการด้านทูนาการศึกษา และบริการอื่นๆมากกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มาจากสาขาวิชาต่างกันมีความต้องการบริการทูนาการศึกษาและ

บริการอื่นๆแตกต่างกัน

งานวิจัยในต่างประเทศ

คอลลินส์ (Collins 1976: 4859-A) ศึกษาปัญหาของนักศึกษาต่างชาติที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด โดยใช้แบบสำรวจฉันทนัยเพื่อศึกษาปัญหาของนักศึกษาตามเพศ วิชาเอก ภูมิภาค ภูมิภาคของโรงเรียน และระดับชั้นเรียน จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 112 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาจาก 28 ประเทศใน 4 ภูมิภาคของโลก คือ เอเชีย ออฟริกา คาริบเบียน และตะวันออกไกล ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาต่างชาติในมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด มีปัญหาเรื่องลำดับความสำคัญได้ดังนี้ ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคม สันทนาการ การเงิน ที่อยู่อาศัยและการงาน บ้านและครอบครัว เพศและการแต่งงาน นักศึกษาโสดมีปัญหามากกว่านักศึกษาที่แต่งงานแล้ว นักศึกษาชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 มีปัญหาแตกต่างกัน นักศึกษาต่างวิชาเอกมีปัญหาไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาชายมีปัญหามากกว่านักศึกษาหญิง นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาจากภูมิภาคเอเชียมีปัญหามากกว่าภูมิภาคใดๆส่วนนักศึกษาจากคาริบเบียนมีปัญหา

น้อยที่สุด โดมิโน และดีกรูท (Domino and Degroote 1978: 33-36) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการปรับตัว ระหว่างนักศึกษาที่มารับบริการที่คำปรึกษาแนะแนวและนักศึกษาที่ไม่ได้มารับบริการ โดยใช้แบบสำรวจฉันทนัย ฉบับนิสิตนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยพอร์ตแฮม ที่ศึกษาในปี 1969-1973 จำนวน 600 คน ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่มารับบริการมีปัญหามากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้มารับบริการ และเมื่อพิจารณาปัญหาแต่ละด้านพบว่านักศึกษาที่มารับบริการมีปัญหามากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้มารับบริการใน 9 ด้าน จากปัญหาการปรับตัว 11 ด้าน ด้านที่ไม่พบความแตกต่างได้แก่ ปัญหาด้านการเงิน ที่อยู่อาศัยและการงาน หลักสูตรและการสอน

พาลลาดีโน และทรัยออน (Palladino and Tryon 1978: 313-316) ใช้แบบสำรวจฉันทนัยฉบับนิสิตนักศึกษา ทดสอบเปรียบเทียบนักศึกษาระดับปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาในปี 1969 และ 1976 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาอายุระหว่าง 17-20 ปี จำนวน 800 คนในแต่ละปีการศึกษา จากการศึกษาพบว่านักศึกษาระดับปีที่ 1 ที่เข้าศึกษาในปี 1976 มีปัญหามากกว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในปี 1969 ในด้านการเงิน ที่อยู่อาศัยและการงาน ด้านอนาคตเกี่ยวกับอาชีพและการศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการปรับตัวทางการเรียน ด้านบ้านและครอบครัว เมื่อพิจารณาปัญหาทั้งหมดพบว่านักศึกษาหญิงมีปัญหา

มากกว่านักศึกษาชายใน 8 ด้าน สำหรับปัญหาที่เป็นอันดับสูงทั้งนักศึกษาชายและหญิงได้แก่ ปัญหา

ด้านกิจกรรมทางสังคม และนั่นหนាកการ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านการปรับตัวทาง
อารมณ์และส่วนตัว

ดานีล (Danial 1986: 429-430 A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ
มหาวิทยาลัย และความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และความพอใจในมหาวิทยาลัย ของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยโทรเรโด แม้ว่ากาวิจัยเป็นจำนวนมากจะบ่งชี้ว่านักศึกษาที่
เข้าไปมีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัยจะมีการเรียนรู้และ เกิดพัฒนาการมากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้
เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่ไม่เป็นที่ยืนยันว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และการมีส่วนร่วมแสดงถึง
ความพอใจในมหาวิทยาลัยด้วยหรือไม่ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างใน
นักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มดังกล่าว โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 343 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาที่เป็น
สมาชิกองค์การนักศึกษา 151 คน ไม่ได้เป็นสมาชิกองค์การนักศึกษา 192 คน ผลการ
ศึกษาสรุปได้ว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมใน
ทุกๆด้าน

อัลเบิร์ต และคณะ (Albert B. Hood and other 1986: 107-113) ได้
ศึกษาเพื่อตรวจสอบพัฒนาการของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในระหว่างที่ศึกษาอยู่นามหาวิทยาลัย
ตามทฤษฎีของซิคเกอร์ริง (Chickering) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ EIS (Erwin
Identity Scale) ซึ่งประกอบด้วย 58 คำถามใน 3 ด้านใหญ่ คือ ด้านความเชื่อมั่น
ด้านพัฒนาการทางเพศ และด้านทัศนคติเกี่ยวกับตนเองและที่เป็นอยู่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็น
นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยโอโรวา จำนวน 169 คน ผลการศึกษาพบว่าคะแนน
เฉลี่ยทั้ง 3 ด้านจะเพิ่มขึ้นจากปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 โดยคะแนนด้านความเชื่อมั่นจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย
ในระหว่างที่อยู่ปีที่ 1 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งปีที่ 4 นักศึกษาที่สนใจกิจกรรมจะมี
คะแนนความเชื่อมั่นสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้สนใจกิจกรรม นักศึกษาที่มีโครงการศึกษาต่อจะ
มีคะแนนสูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีโครงการศึกษาต่อ ส่วนคะแนนด้านพัฒนาการทางเพศนั้น
ยังคงเท่าเดิม ตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 สำหรับคะแนนด้านทัศนคติเกี่ยวกับตนเองและที่เป็นอยู่
คะแนนจะลดลงเมื่อเทียบตลอด 4 ชั้นปี และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาสายมนุษยศาสตร์
สังคมศาสตร์ จะมีคะแนนสูงกว่านักศึกษาที่ศึกษาสายวิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ แต่ไม่
มีความแตกต่างในชั้นปีที่ 5 ผู้วิจัยกล่าวโดยสรุปว่าผลการศึกษาครั้งนี้ นักศึกษาชั้นปีที่ 4
จะมีคะแนนสูงกว่าชั้นปีที่ 1 ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของซิคเกอร์ริง

สรุปจากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศมีข้อค้นพบคล้ายคลึงกันว่า นักศึกษาโดย
ส่วนใหญ่มีปัญหาเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับการเรียนการสอน นับตั้งแต่การปรับตัวทางการเรียน
ระบบการศึกษา หลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ปัญหาทางด้านสังคมและการใช้ชีวิตในมหา
วิทยาลัยซึ่งรวมทั้งปัญหาการเงินด้วยนั้น เป็นปัญหาอันดับรองลงมา และปัญหาอันดับท้ายๆ

มักเกี่ยวกับปัญหาส่วนตัวของนักศึกษา เช่น ปัญหาสุขภาพ ปัญหาบ้านและครอบครัว ปัญหาด้านเพศ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการวิจัยส่วนใหญ่จะพบความแตกต่างของปัญหาซึ่งจะแปรเปลี่ยนไปตามตัวแปรหลักคือ เพศ สาขาวิชา ชั้นปี และตัวแปรย่อยอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกัน และจากความแตกต่างของปัญหาโดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น สามารถบ่งชี้ถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหาและความต้องการอื่น ๆ ที่อาจติดตามมาได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรรักษาความสนใจ โดยทำการศึกษาและนำผลการศึกษานี้มาเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การกำหนดนโยบายที่เด่นชัด เพื่อให้การให้ความช่วยเหลือและพัฒนาการศึกษาตามขั้นของการพัฒนาที่เขาควรได้รับต่อไป

